

VESZPRÉM VÁRMEGYE

FÜGGETLEN POLITIKAI LAP.

Előfizetési ár:

Egész évre — — 12 korona. Negyed évre — — 3 korona.
Fél évre — — 6 Egyes szám — — 24 fillér.
Közzégi jegyzők, egész évi előfizetésnél kedvezményesen
10 koronáért kapják a lapot. — Nyúltér petit sora 40 fillér.

Felelős szerkesztő:

Horváth Rezső dr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Veszprém, Virág Benedek-utca 2
Működését felveszi a kiadóhivatal és Fodor Ferenc könyvkeres-
kedése, Szabadság-tér 3. szám. — Kéziratokat nem adunk vissza
Eljegysek és bál megítvők külső díja 3 korona. Felírókészek, adomá-
nyok, köznevelési feladatok soronként 30 fillér. — Telefon 54.

A D. K. E. diszgyűlése.

Ritka szép, lélekemelő ünnep színhelye volt vasárnap Veszprém, a Bakonyinak évszázadok óta elhanyagolt, de évezredes nemzeti kulturának emlékeit őrző városa. Egy kulturintézmény negyedszázados hatalmas munkásságának ünnepét ültük, a magyar katolikus egyház egyik kimagasló előkelőségének és politikai életünk két kútjóságának, a kultúra zászlóvivőinek részvételével.

A kulturintézmény negyedszázados fenállásának ünnepét az elhangzott beszédeknek a jövőre kiható mély filozófiai tartalma és az ország határain túl terjedő politikai vonatkozásai, az egész ország érdeklődésének középpontjává tették.

A vasárnapi ünnep gyönyörű emlékei kitörülhetetlenül megmaradnak mindnyájunk lelkében, s hálásak vagyunk azért, hogy a D. K. E. negyedszázados ünnepének színhelyét Veszprémet választotta.

Zászlódsízt öltött már szombaton az egész város, hogy közéletünknek hozzánk érkező előkelőségeit méltóan fogadhassuk.

A vendégek közül gróf Apponyi Albert és Berzeviczy Albert a biboros püspök fogatán Balatonalmádiból legelsőnek érkezett meg, a többiek pedig a fél tíz óras balatoni vasutal érkeztek meg. Az érkezőket, akiket dr. Komjáthy László polgármester fogadott és üdvözölt, a vasuti állomáson nagy közönség várta.

Vasárnap délelőtt tizenegy órára gyönyörű színházunk hatalmas terme zsúfolásig megtelt, s így nagyszámu és előkelő közönség fogadta a bevonuló elnökséget és diszes kíséretét. A biboros védő-elnök körül ültek:

Gróf Apponyi Albert, dr. Berzeviczy Albert és br. Fiáth Pál v. b. t. tanácsosok, Rákosi Jenő főrendiházi tag, a D. K. E. elnökén kívül a miniszter-elnök és kultuszminiszter képviseletében dr. Illosvay Lajos államtitkár, Hunkár Dénes főispán a belügyminiszter, Zsedényi Béla min. tan. a földmívelésügyi, dr. Melickár Kálmán min. tanácsos a honvédelmi, Fekete József iparkutatási főigazgató a keresk. miniszter, Juraszék János törvszéki elnök az igazságügyminiszter és Horváth Iván pénzügyigazg. a pénzügyminiszter képviseletében, továbbá dr. Bosnyák Zoltán belügyminiszteri államtitkár, dr. Békefi Remig zirci apát, dr. Rédey Gyula nagypost, gr. Széchenyi Viktor Fehérmegye főispánja, szentlászlói Varga Gábor udv. tanácsos, dr. Ovári Ferenc, dr. Antal Géza, Eitner Zsigmond, Koller Tivadar orsz. képviselők; a kesztelyi küldöttséget dr. Dunst Ferenc hahóti apát vezette, tagjai voltak dr. Illés Ignác főtörzsorvos, dr. Berkes Ottó főgimnáziumi igazgató; a veszprémi katonai állomásparancsnokság részéről Weikner-Diesel Ernő alezredes és Nagy László őrnagy, Véghely Kálmán Veszprém megye, Szücs Jenő Fehér megye alispánja, dr. Sadra Gyula polgármester (Székesfehérvár), az Orsz. Közműv. Tanács megbízásából dr. Arkay Kálmán alelnök, a Muzemok és Könyvtárak Orsz. Tanácsa részéről dr. Gulyás Pál egyetemi tanár, a F. M. K. E. képviseletében

Clair Vilmos főtitkár, az Orsz. Magyar Gazd. Egyesület képviseletében Osztrólczy Miklós főispán, az aradi Kölcsey Egyesület részéről Fényes Dezső, a Petőfi Társaság nevében Lőrinczy György kir. tan., tanfelügyelő és még számos kultur egylet és hatóság képviselője és más előkelőségek.

A diszülést báró Hornig Károly Veszprém biboros püspöke, az egyesület védnöke és a gyűlés diszelnöke nyitotta meg mélyseges filozófiai tartalmu beszédével, amelyben a kultúra fogalmát írta körül.

Hornig Károly biboros-püspök beszédében széles vonalakkal rajzolta meg mindazokat a bölcséleti irányokat, amelyek veszedelmes fegyvereik hegyét állandóan nekiszegezik a vallás erkölcsös fölfogás szívének és velük szemben igyekezett megállapítani, hogy mi a valódi kultúra érdeke és értelme. A kultúra a latin colere igéből származik amelynek legelső jelentése az anyaföldnek megművelése és ápolása. Ezt a fonalt tovább fűzve odáig jutunk, hogy lépésről-lépésre és mindig föl-felé haladva, azt mondhatjuk, a kultúra időrendben legelső célja és eredménye a természet meghódítása és az emberi elmének, érznek és erőnek a fölötti uralma, ami azonban csak munka, szellemi és anyagi munka árán szerezhető meg. Az anyagi kultúra azonban csak egy lépésfok arra a magaslatra, mikor az ész már nemcsak azt keresi, ami kézzel fogható, hanem oda is fordul, ahol az elvont igazságot, az eszményi jót és szépet találja, ahol az a tudás, az a tudomány honol, amelyet immár csak a maga kedvéért művel. Az ész, a lélek és a szív megismeri és mint a valódi humanizmus napszámosa és előharcosa nemcsak testből, hanem lélekből alkotott ember a homo számára, e névre méltó erkölcsi létet megalapoz és fejleszt. Mert a helyesen fölfogott tudományból, az igazi tudásból származik az erkölcs fogalma, mely a családban és az ebből keletkezett államban az egyének, valamint az összeségnek létezését és fejlődését lehetővé teszi és biztosítja,

„mert az erkölcs fogalmából keletkezik a jogeszmé, ez pedig minden rendezett állami létnek alapja és erős vára, mert az erkölcsnek fogalma el nem választható a vallás fogalmától, mely amannak kultúrrátsa, s örökké élető tanítója és irányítója még a tisztán aesthetikailag szépnek terén is.

Ekként logikai egymásutánban rendezve az emberi szellemnek idők folyásában legördülő haladásának egyes tényezőit, mint azoknak összege és végeredménye az áll előtűnt, amit a „civilisatio” szépen hangzó és nemes tartalmat magában rejtő szava alatt értünk; ez a civilizatio az, amiért az emberi nem s abban minden egyes faj, nép és nemzet; mindegyik saját geniusza szerint, évezredek óta fátad és küzd, hol eibukva, hol ismét hanyatlásából felemelkedve és újból diadalmasodva; ez az az igazi civilizatio, az igazi polgárosodás, az igaz humanizmus, az igazi kultúra, melynek szolgálatába egyetűnt is szegődött, kit épeztér eme nevezetes alkalommal, midőn fennállásának negyedszázados évfordulatát üli, e helyről én is ismételtelen tisztelettel és lelkesen üdvözölök, midőn a jubiláris naggyűlés elnökségét Ő Méltóságának átadom.”

A mély gondolatokkal telt s valóban magas nivóju megnyitó az egész közönséget magával ragadta, s elhangzását hatalmas taps és éljenzés követte.

Ezután Rákosi Jenő emelkedett szólásra, s mindenekelőtt köszöntet mondott báró Hornig Károly biboros püspöknek, Apponyi Albert grófnak és Berzeviczy Albertnek szives közreműködésükért és a kormány és más hatóságok és testületek képviselőinek megjelenésükért. Megemlékezett a Dunántul

sajátságosságairól és szépségeiről, s a jeles szülöttjeinek jellegzetes tulajdonságairól. Lelkes hangon nyilatkozott a magyar nemzet két csodálatos alkotásáról: a magyar parasztról és a magyar táblabíróról, s ezekkel kapcsolatban áttért Széll Kálmánnak, ennek az igazi táblabíró típusnak, s a D. K. E. alapítójának jellemzésére s kiválóan nagy érdemeinek méltatására. A legnagyobb érdeklődéssel és figyelemmel hallgatót beszédét a következő gyönyörű hasonlattal fejezte be:

Amikor tegnap a vasutról ide bejöttünk a városba, nekem feltűnt, hogy az esthajnalcsillagot soha oly ragyogásban, oly fényben, oly pompában nem láttam, mint itt Veszprém felett, amint bejöttem. Nekem úgy rémlett, hogy nem esthajnalcsillag az, de egy transcendentális szem, amely reánk néz és azt montam magamban: Széll Kálmán szeme az, az ragyog e város felett és kívánom, hogy ragyogjon tovább, töltsön el minket kellő energiával, férfias munkakedvvel és férfias munka képességgel. Ezt kívánom az egyesületnek és kérem a veszprémieket, erősítsék meg szívüket, elméjüket, hogy e végző szavaim legalább bevonuljanak gondolatvilágukba és megtermékenyítsék elméjüket és szívüket.

Indítványára a közgyűlés elhatározta, hogy a következő üdvözlő táviratot küldi a királynak:

A Dunántuli Közművelődési Egyesület, mint Veszprém város vendége, Ő Eminenciája Hornig Károly biboros püspök ur védnöksége alatt, a városban tartván jubiláris közgyűlést, melyre összesereglettek az országos kormány- és közhatalások képviselői és az országos társadalom és köztintemények kitűnőségei: Ő Felsőége dicsőségesen uralkodó I. Ferencz József király trónja elé leg-alázatosabb jobbágyi hódolatát teszi le. Boldog, hogy oly órában dicsőítheti Ő Felsőege nevét, amikor vitéz és győzelmetlennek bizonyult hadai Ő Felsőege és hű magyar nemzete álnok és számos ellenségeitől a trónt, a hazát és a békéjét hosszú időre biztosították. Isten áldása és dicsősége öveze apostoli királyunk szent fejét. A D. K. E. jubiláris közgyűlése nevében és megbízásából Rákosi Jenő elnök.

Ezután az egyes minisztériumok és közhatalóságok, valamint az egyesületek képviselői üdvözölték a közgyűlést. Különösen nagy hatása volt Illosvay Lajos államtitkár beszédének, amely keményen elítélte háborus ellenségeink kultúraellenes eljárását.

Ezután Hunkár Dénes főispán üdvözölte a jubiláris egyesületet:

„Veszprém város, híven kulturális hagyományaihoz, örömmel hívta meg D. K. E.-et, hogy jubiláris gyűlést falai között tartsa meg. A kedvező válasza a szive dobbant meg s öröme-kisugárzott a vármegye területére s mindenütt hasonló örömet s lelkesedést váltott ki. Nekem jutott a szerencse, hogy a vármegye közönsége nevében ennek a lelkes érzesnek kifejezést adhatok s a D. K. E.-et az örvendő vármegye székhelyén üdvözölhetem. Kétféle jogcimen tehetem ezt; először, mint ennek a tekintélyes egyesületnek tagja s másodsor, mint a V. M. K. E.-nek, tehát társ-egyesületnek elnöke. A D. K. E.-nek legnagyobb ereje s dicsősége, hogy a mai nehéz időkben is ily fényes keretben ünnepelhet. De erre szüksége is van, hogy magasatos céljait megvalósíthassa. A D. K. E. hivatásában, céljában állandosult az erkölcsi erő, mely nevelte a magyar kultúra védelmezőit s amelyet minden magyarnak át kell éreznie, meg kell értenie. Ez erkölcsi erő alapozza a huszonöt esztendő, dicsőséges multat, melyre a D. K. E. büszkén tekinthet vissza. Kívánom, hogy újabb huszonöt esztendő alatt még több eredményt érjen el a magyarság javára.”

Dr. Komjáthy László a város közönsége nevében mondotta el szíves üdvözlését.

Örömmünnepe a mai vasárnap Veszprémnek. A D. K. E. abban a kitüntetésben részesítette városunkat, hogy a képviselőtestület meghívására ősi városunkban tartja 25 éves működésének jubileárius gyűlését. Amidőn ezért az egyesület illusztris elnökének köszönetet mondok, kívánom, hogy teljék meg a szívük a veszprémi órák olyan édes örömeivel, aminő meleg s őszinte szívvel mi vártuk s fogadtuk őket. Kívánom, hogy az elmúlt huszonöt év sok szép sikere a jövőben csak gyarapodjék, mi pedig veszprémiek szívveljük a közművelődés itt hirdetett ígéit s azokat követni is fogjuk."

Beszélt meg *Osztrólczy Miklós* ny. főispán, dr. *Arkay Kálmán*, *Lőrinczy György* kir. tanácsos, *Gulyás Pál* egyetemi tanár, *Békési Remig* zirczi apát, dr. *Óvári Ferenc* és *Almády Géza* udvari tanácsos.

Az üdvözlések elhangzása után *Fodor Oszkár* dr. kir. tanácsos főtitkár beszámolt a D. K. E. 25 éves működéséről, melyet a következő pontokban foglalhatunk össze. Első sorban mindjárt mozgalmat indított a Dunántul filokszera pusztította vidékeiről megindult nagyarányú kivándorlás korlátozása, illetve irányítása iránt. Mozgalmat indított az annyira elhatalmasodott egyke ellen. Szép sikerű tevékenységet fejtett ki a balatoni fürdők és nyaraló telepek felvirágztatása érdekében. Ezt a mozgalmat aztán a később megalakult Balatoni Szövetség vette át.

Kisdedővő intézetek létesítésén, — nyári menedékházak, kosárfutó tanfolyamok, ismeretterjesztő előadások, analfabéta tanfolyamok, a magyar nyelv tanulásában kilütn tanulóknak számára létesített ösztöndíjakon kívül maradandó becsült sikerült alkotnia a DKE-nek, mikor megalkotta a hazai könyvtárügy és muzeumügy hivatalos országos fórumát, amidőn megalkotta a „Muzéumok és Könyvtárak Országos Tanácsát és Bizottságát.” Széll Kálmán volt az, aki mint a DKE. elnöke a pénzügyi bizottságban az első 2000 koronát kiásta oly célból, hogy abból egy ingyenes népkönyvtár létesítsen a Dunántul. Ebből a kezdetből indult ki az a mozgalom, mely a Muzéumok és Könyvtárak tanácsának megalakulására vezetett, amely azóta évről évre több száz új nép- és vándorkönyvtár által terjeszti az ország különböző részein a művelődés egyetlen eszközeit, a könyvet és terjeszti a nemzeti irodalom legjelesebb termékeit. Az utóbbi évek állandó izgalmai és válságai közepette is sokszor rámutatott a magyar közművelődés sok régi állandó és nagy bajára, a közgazdaság számos régi állandó nagy sebeire. Ha szavai sokszor hiába hangzottak is el, mégis sikerült az imént felsoroltakon kívül maradandó becsült alkotni akkor, midőn Széll Kálmán belevitte a gyermekvédelmet a DKE.-be s megalkotta az egyesület az Országos Gyermekszanatórium Egyesületet, melynek gyümölcse a Balatonalmádban felépült s Balatonszabadiban a közel hetekben megnyíló gyermekszanatórium.

Nagy lelkesedéssel fogadták el ezután *Lőrinczy György* indítványát, hogy a *Bezeredy Viktor* halálával megüresedett aielnöki állásra dr. *Óvári Ferenc* orsz. képviselőt válasszák meg.

Ezután Rákosi Jenő elnök felkérésére *Berzeviczy Albert* v. b. t. t. tartotta meg nagyértékű előadását.

A szünni nem akaró tapsvihár után gróf *Apponyi Albert* emelkedett szólásra, s a következőket mondotta:

Ugy érzem, szól, hogy ennek a közgyűlésnek figyelmét sem köthetjük le teljesen, ha bele nem vegyítünk mai elmékedésünkbe valamit azokból az aktualitásokból, amelyek lelkünket elfogva tartják, azon óriási világkrisziból, amelyben élünk és melyben nemzetünknek a tűzpróbát kell kiállnia. Háborus vonatkozás nélkül ma alig lehet közgyűlést tartani még olyan egyesületnek is, amely tisztán kulturális feladatokat tűz maga elé. Hiszen ennek a háborúnak számos kulturális vonatkozása van, amelyeket a legellentétebb irányban lehet mérlegelni. Lehet ezt a háborút az emberi kultúra csődjének mondani.

A kultúra szó nagyon sokat tartalmaz és én nem fogok ő Eminenciájának a mi mélyen tisztelt Diszelnökünknek erre vonatkozó mélyes és szellemes fejtegetésével ellentétbe jönni, sőt azok nyomán indulok tovább, amidőn azt mondom, hogy a kultúra fogalmát nem meríti ki egy nemzetnek tisztán szellemi tevékenysége, amit szellemi munkakörnek szokás nevezni: a tudomány, a művészet, az irodalom, hanem, hogy a nemzeti élet összes megnyilvánulásainak van kulturális oldala. Ezért

beszélünk gazdasági kulturáról, beszélünk katonai kulturáról, beszélünk társadalmi kulturáról stb. Azért a szellem uralkodása az ami mégis a kultúrát jellemzi, a szellemi és erkölcsi, szóval a nem anyagi erők uralkodása. És az önmagukban véve nem a szellemi foglalkozások körébe tartozó tevékenységnek kulturáltalmán éppen a szellem befolyásának tulajdonosságában áll. Gazdasági kulturáról beszélünk pl. amikor a nyers erők helyébe lépnek a föld vegyi összealkotásának felismerése és az erre alapított tudományos módja a földművelésnek, mikor az emberi erőnek helyébe lépnek a gépek, amikor a nyers erővel szemben túlsúlyra vergődik a tudományos és észszerű kombináció — és ez meg van a nemzeti élet minden elágazásában. — A kultúra nemzeti voltának fogalma nincs kimerítve azzal, hogy annak megnyilvánulása a nemzet nyelvén jelenjék meg. — Ez is hozzá tartozik. De kell, hogy a nemzet szellemében gyökerezze, kell, hogy a nemzet öntudatát hozzák kifejezésre, kell, hogy amit idegenből átvesznek, mert ilyen átvétel nélkül fejlődés az emberiség nagy szolidaritása folytán nem is képzelhető, hogy amit átvesznek, legyen a nemzetnek ereje, hogy azt magáévá átgurítja, azután megjelenésében ne legyen többé idegen, hanem valóságilag megfeleljen és kiegyesítse, megerősítse a nemzeti egyéniséget. Igyekezünk pl. az elkzakt tudományokból a mechanikából ugyanannyit adni, mint amennyit nyerünk. Ne másoljunk, amikor átveszünk, ne aggaszunk magunkra mint az idegen ruhát, de juttassuk diadalra a nemzeti egyéniséget.

Már most ilyen értelemben felfogva a kérdést, kutathatjuk azt a másik kérdést, hogy ezek a mi állandó benső szövetségeink, amelyek nemzeti létünk külső veszélyeztetésének elkerülése és leküzdése miatt életsükségleteinket képezik, ami azoknak a gerince, a hatalmas nagy német nemzetet való állandó szövetséges viszony nem veszélyeztetik-e kulturánknak ezt a nevezni jellegét.

A kérdést így felvetve, hogy nem forog-e fenn a veszély, arra csak azzal válaszolhatunk, hogy igenis fennforog.

Az a benső összeköttetés, amelyben szintén a külső veszedelmektől való megoldás szempontjából Ausztriával léptünk, az a tény, hogy az osztrák uralkodó házat, más államok fejét hivatunk meg a magyar trónra, ez még sokkal nagyobb és közvetlenebb veszéllyel fenyegeti a mi nemzeti önállóságunkat és annak kifejledését az egész vonalon.

Az Ausztriával való közjogi kapcsolatban időnként érvényre tudott emelkedni és állandóan lapangótt oly irányzat, amelynek akarata odaírnyult, hogy Magyarországot egy nagyobb közöségbe beolvassza. Ez az akarat a Német birodalom részéről nics meg tehát ellene küzdeni nem szükséges, itt csak a spontán befolyásokról, a spontán infiltrációról lehet szó.

Nem tartom bajnak a német kulturának azt az álláspontját, hogy mint primus inter pares gyakoroljon befolyást ránk, először azért, — ez az én szubjektív nézetem, — mert a legkülömbnek, leggazdagabbnak, legteljesebbnek tartom a német kultúrát az összes nagy kulturnemzetek kulturái között. Említem egyszer már, hogy a holdból a földre polyant ember, akinek csak egy nyelvet lehetne használnia, a német nyelv tudásával nyitva találna az ajtót, az összes kulturnemzetek ajtókilincseihez. A szinte bámulatos nagy és gazdag francia és angol kultúra ez nem áll, a spanyol, az olasz kultúra is el van zárva számos más kulturai kincstől.

De ezután a szövetség nem kényszeríthet minket arra, hogy idege, kultrai befolyások tekintetében egyoldalúak legyünk. Semmi sem akadályoz meg abban, a némettel való szövetségben, hogy a francia, angol és más világkultúrák kincseit ápoljuk. Hogy a napokban történt eseményekre utaljunk, büszkén mondhatjuk, hogy a világirodalom egy óriását, aki történetesen angol, Shakespeare, Angolországban sem ünnepelelték úgy, mint Németországban kívül Magyarországon.

Különbben talán némi ellenmondással előbb-utóbb be kell látnunk, hogy irodalmi és művészeti életünk fejlődésében nem a német kulturális befolyásnak tultergése jut kifejezésre, hanem a nemzetközi és tulszenzuális túlfutás, felfogásom szerint, egészségtelen irányzat, amelyről nem akarok kritikát gyakorolni, nem akarom bírítani, akárhogy gondolkozik valaki felette, de nem német eredetű, nem a német szellem kifolyása, hanem nemzetközi leginkább Franciaországból kiinduló mozgalom terméke. Láthatjuk tehát, hogy itt a német befolyás nem érvényesül tulajdonom. Itt az a kényes kérdés állhat elő, hogy amikor mi arra törekszünk, hogy a magyar nemzet minden gyermeke a magyar

nyelv hozzáférhetővé tétele által kulturális emelkedésével egyuttal a magyar kultúra részese legyen, bizonyos kényes helyzetet teremt, ami nagyszámú német polgártársaink tekintetében és nagy német birodalomnak azokra irányuló figyelme szempontjából. De ezzel szemben áll az, hogy a magyar hazának nem magyar ajku polgárai közt nincs egy oly csoport sem, amely oly teljesen össze volna forrva a magyar hazafisággal a magyar állam, az egységes magyar állam gondolatával, mint a magyarországi németégek. És ha kérdik, hogy miért találunk legkisebb ellenkezésre a németeknél, ennek magyarázata, hogy németek nyugateurópaiak és nyugateurópai ösztöntük-mondatja velük, hogy a nyugateurópai civilizáció uralmának egyetlen képzelhető alakja Európa e területén az egységes magyar állam.

Az egyszerű bánati sváb paraszt persze nem így formulazza a dolgot, de ő egyszerűen látja a szomszéd román és szerb falvakat, látja azok belső életét és következtet és megtalálja, hogy hová kell beilleszkednie. A szövetség, nem azt jelenti, hogy vakon kell engednünk a szövetséges minden kívánásának, mindenki fenntartja rendelkezési jogát, önállóságát, de igyekezik elhatározásának helyességéről a szövetséget felvilágosítani.

Fiaink nemcsak az ország határát védtek meg, hanem a világ előtt bebizonyították nemzeti politikánk alapelveinek igazságát, Európa jeleutőségét és nekünk nincs más feladatunk és erre a feladatra a szövetség mentől szorosabb fűzésére kell figyelmet fordítanunk, mint az, hogy e történelem, e háborúnak nyelvét érthetővé tegyük, ezeket az eredményeket megmagyarázzuk és különösen megmagyarázzuk és megértessük, amennyiben még tökéletesen meg nem értették volna azt az ismételt hangsúlyozandó összefüggést, amely a magyar nemzet jelenlegi háborus szereplése és éppen a mi nemzeti politikánk alapdogmája, az önállóság és a nemzeti egység között van.

A világháború óriási, rettenetes megpróbáltatása után reánk vár a béke megpróbáltatása is, vajjon a rekonstrukció óriási munkájára, mely előttünk van, elég erősek leszünk-e, vajjon munkában is oly kiválóak leszünk, mint fejtővel a kezünkben. És én, aki a háború kezdetétől fogva és annak legfeketébb, legfenyegetőbb pillanataiban törhetetlen hittel, hogy ne mondjam optimizmussal biztam és hirdetem mindenfelé a nemzet lelkének fenntartására, hogy a diadal a mi kulturális és erkölcsi fölényünk folytán nem maradhat el, ép oly törhetetlenül bizom, hogy a nemzet lelkét nem hagyta érintetlenül e két katasztrófa és a béke rekonstrukciójának próbájában a nemzet épp oly nagy lesz, mint a háború megpróbáltatásaiban. — Abban, hogy azt a munkát jól végezzük, nagyrésze lehet és kell, hogy legyen a közművelődési egyesületeknek, mint a társadalmi tevékenység kulturális központjainak. Hiszem és bízom benne, hogy a Dunántuli Közművelődési Egyesület az ország e területének dicső és nagy hagyományaihoz méltó szerepet fog betölteni nemzeti biztonságunk, nemzeti fejlődésünk, nemzeti nagyságunk megalapozásában. (Éljen és taps!)

A diszgyűlés után vidéki előkelő vendégeink és a helybeli notabilitások ő Eminenciájával együtt az egybegyűlteket lelkes éljenzése közepette a püspöki palotába mentek, ahol ő Eminenciája vendégei voltak. Ebéd alatt a szerető házigazda a következő pohárvendéget mondta a király ő Felségére:

Hazafias ünnepet ültünk ma, oly Egyesület negyedszázados évfordulóját, melyben hosszú sora a kitűnő elméknek és a honért dobogó szíveknek a haza, annak szellemi haladása szolgálatában működik.

A haza, Uraim, midőn e szót kiejtem, midőn tisztelettel meghajlok e hazának annyi nemeslelkű s buzgó fia előtt, akik a mienkhez hasonló törekvésű együletben e nemzet javáért és boldogságáért fáradoznak, szigorú, de kedves és drága kötelességemnek tudom arról megemlékezni, aki e hon boldogságának minden tereen való előbbvitelét nál' Istennek már évüzedek és évtizedek óta nem ritkán súlyos nehézségek és bajok közt, élte mindig lelkesen és lelkiismeretesen teljesített kötelességének tekintti, aki ennek ifju korát szentelte, de ma is, mint világszerte hön tisztelt és hódolat-teljesen szeretet aggastyán, örömeiben és annak fájdalomában ösztönöz osztozkodik.

A legelső magyar embert értem Uraim, hön kívánva, hogy Gondviselés mielőbb ismét szebb napokat látni engedje ő reá emelem poharamat azzal, hogy a legelső magyar ember, a király még sokáig éljen.

A jövő Magyarországa.

Írta: **Klody-Szabó János** országgyűlési képviselő.

(Folytatás.)

Ebben a tekintetben Magyarország céljai a kis államokéval teljesen kongruensek. Ha képesek is voltunk és vagyunk áldozatokat hozni a kultúráért, az emberiség egyetemes nagy céljaiért, első sorban békét szerető nép vagyunk, hódítási szándékaink nincsenek. Ha sikerült a világháború folyamán elért eredményeinket biztosítani, célunk kizárólag az lesz, hogy az általános békét megőrizni segítsük, hogy a béke korszakában újra ne kifogassunk a magyar nemzeti állam, a magyar közgazdaság minél teljesebb, minél szélesebb kiépítéséhez.

Hiszzen a Habsburg-monarchiának, mint önálló politikai tényezőnek fenmaradása szerintünk éppen azért európai szükség, mert dacára annak, hogy katonailag egyike a legerősebbeknek, egyetlen európai nagyhatalom, amelynek expanzív törekvései nincsenek. Abban a nagy világversenyben tehát, mely a nagy nemzetek részéről a győzelmek függetlenségét fenyegető túlzott hatalmi vágyban, vagy gazdasági téren más nemzetek érdekeire sérelmes indokolatlan terjeszkedésekben a jövőben is meg fog nyilvánulni, a monarchiának bizonyos mérséklő, kiegyenlítő szerepe van hivatva.

Ezt a szerepét pedig legtökéletesebben Németország oldalán töltheti be. Hiszen ha kilépne a szövetségből, ez a körülmény Németország izolálására vezetne, s ezzel a régi gyűlölet, mellyel Európa többi nagyhatalmai porba kívánták sújtani Németországot, sokszoros erővel kapna újból lángra. A hatalmas nagy Németország pedig, amelyről előzetesen említem, hogy mily megbecsülhetetlen jelentősége van az emberiség egyetemes kultúrája szempontjából, amelyet polgárainak izzó hazaszeretele, páratlan áldozatkészsége, az egyes érdekeinek a közérdekben való ugyszólván teljes feloldása tett oly erőssé: egy fényes, dicsőségteljes múlt emlékeire, hagyományaira támaszkodva, a kétségbeesés elszántságával védekezne. Európa újból egy világháború orvonyába hulladna, amelynek következményei kiszámíthatatlanok. Viszont, ha Ausztria-Magyarország meg is marad a közep-európai szövetségben, mérséklő befolyást gyakorolhat a többi nagyhatalomokra olyan törekvéseknek megvalósítása tekintetében, melyek az általános európai béke szempontjából veszedelmesek lehetnek.

Ha tehát Európa kis nemzetei a velük szomszédos nagyhatalomokkal szembeni szigorú semlegesség álláspontját nem tartják elégségesnek ahhoz, hogy vele az általános európai békét és ezzel saját függetlenségük legbiztosabb zálogát megőrizzék, fordítsanak különösen figyelmet arra a szerepre, amelynek betöltésére a Habsburg-monarchia van hivatva. A világ minden népe előtt nyilvánvaló, hogy nekünk expanzív törekvéseink nincsenek, így bátran vállalhatjuk majd a mérséklő, a közvetítő, a békítő és a kiegyenlítő szerepét. S emellett a világháború folyamán megmutattuk, hogy erős karunk is van, mely megbecsülést biztosít számunkra úgy barátaink, mint ellenségeink részéről; a Habsburg-monarchia gerince pedig ma — Magyarország.

Az érzelmi momentumok, amelyek bennünket első sorban Németországgal és a kis államokkal általában összekötnek, utóbbiak közül különösen Hollandiával és Svájjal, igen régi keletűek. Mi is görögösen, feltétlenül gondal örököltünk saját szabadságunk, saját függetlenségünk fenmaradásán — ök is. Ha az erőszak időnkint diadalmaskodott is, a szabadság gondolata megújult erővel tör előre nálunk is — náluk is. Martirjaink vannak, — nekik is, akik nemcsak a saját nemzetük függetlenségeért, de az emberiség legdrágább kincseiért, a lelkiismereti, a gondolat- és vallásszabadságért vérezték el.

Erosítsuk meg az érzelmi momentumokon nyugvó lelki közösséget gazdasági téren is. Jöjjön hozzánk Németország mellett, Hollandia és Svájc is tökéjével, szorgalmával. Legyenek tanítómestereink, tanítánság meg bennünket dolgozni, takarékosnak lenni, tegyenek bennünket az anyagiakban is erőssé és hatalmassá.

A gazdaságilag mainál sokkal erősebb Magyarország megingathatatlan alapja lesz a monarchia egész Európára áldást hozó békepoli-

tikájának, amely mellett, hogy továbbra is hű és a mainál értékesebb szövetsége marad Németországnak, a többi összes európai nagyhatalmakat fölülmuló békeszeretettel hatalmas vára lesz a kis nemzetek szabadságának!

II.

Magyarország természeti erői és egy kis népességi statisztika. — Az amerikai kivándorlás. — A magyar birtokmegosztás és termelés a világháború előtt. — Teendők a világháború után a termelés szempontjából. — Városaink fejlődése. — A halandóság számainak csökkentése.

Magyarország területre Európa hatodik országa. Kiterjedése 324.851 km., nagyobb Angliánál, Ausztriánál és Olaszországnál, népességre azonban a maga 20.886.000 lakosával csak a nyolcadik helyet foglalja el. Angliának 45.365.000, Olaszországnak 34.686.000, Ausztriának 26.150.000 lakosa van. Népűrűsége a területéhez viszonyítva természetesen nem mondható ily körülmények között kedvezőnek. Magyarország a török hódoltság ideje alatt ugyszólván két évszázadon keresztül harterület volt, az ország gyéren lakottsága ebben a körülményben találja magyarázatát. Mig például Hollandiában 180, Belgiumban 255 lélek, Magyarországon az összlakosságból csupán 64 lélek jut egy négyzetkilométerre.

Pedig Magyarország földje egyike a legtermékenyebbeknek, vele legfeljebb Besszarábia, Mezopotámia vetekedhetik. És ha még ehhez hozzávesszük, hogy ujabban folytatott geológiai kutatások kétségtelenül igazolták, hogy nemcsak Erdélyben, hanem a Nagyalföld medencéjében, sőt Magyarországon nyugati felén, az ugynevezett Kiskárpátok tövéen a földgáz, a műtrágyagyártás szempontjából annyira fontos kálisó, továbbá a kőolaj alakjában rengeteg kiaknázatlan energia van még elrejtve, amelyek okzerű kihasználása, egyrészt egy intenzív mezőgazdaságnak, másrészt egy virágzó ipari fejlődésnek veheti meg alapját, bátran állíthatjuk, hogy Magyarország lakossága felemelkedhetne a mainak kétszeresére is, anélkül, hogy az ilyen mértékű szaporodás a pauperizmus veszélyét rejtene magában.

Azt pedig, hogy Magyarország erőinek okzerű kihasználása mellett, jogosan számíthat egy ilyen irányú fejlődés bekövetkezésére, igazolja az a kétségtelenül öröndetes jelenség, hogy a születések és halálozások arányszáma tekintetében Magyarország foglalja el az első helyet Európa összes államai között. Az a viszony, mely az 1000 lélek után számított születések száma és az ugyancsak 1000 lélek után számított halálozások száma között fenáll, az 1902—1906. években átlagos számítással (Matlekovits Sándor szerint) a következő eredményt adta: Magyarországon 10'3, Olaszországban 7'6, Hollandiában 7'3, Németországban 6'7, Ausztriában 6'3, Svájcban 5'6, Belgiumban 5'1, Angliában 5'1, Franciaországban 3'3-több születést.

A születések száma, 1000 lelket véve alapul, Magyarországon az 1904—1908. években 36'3-re rugott. Hogy ez milyen kedvező jelenség, igazolja az a körülmény, hogy ez a szám Ausztriában 34'8, Németországban 34, Hollandiában 30'9, Franciaországban pedig 20'7-et tett ki.

Sajnos, hogy a halandóság a születések nagy számával szemben igen nagy. Magyarország ezen a téren az utolsó helyet foglalja el, noha a javulás itt is szembeszökő, mert míg a halandóság 1000 lélek után az 1876—1880. években 36'4-re rugott, ez a szám az 1902—1906. években 26'1-re szállott alá. De még ez a szám is rendkívül magas; Hollandiában pl. az említett években ugyanez a szám 15'1-et, Svédországban 15'2-et, Olaszországban 20'9-et tett ki.

A magas halandóság dacára a természetes szaporodás Magyarországon, mint láttuk, igen nagy. Az évenkénti szaporodásnak az összlakosság több mint 1%-ára kellene emelkedni és ennek dacára a legutóbbi népszámlálás adatai szerint a tényleges évi szaporulat csupán 0'85%-ot tett ki, ezzel szemben Ausztriában 0'90, a német birodalomban 1'15%-ra rugott az évi szaporulat. Magyarországon az évi szaporulat az 1890—1900. években tényleg 1'03% volt. A visszaesés ezen a téren a nagy-

mértékű amerikai kivándorlás számlájára írható. Mig az 1886—1890. években átlagos számításal évenként 25.725 lélek vándorolt ki Amerikába, addig ez a szám az 1906—1910. években 157.188 lélekre szökött föl. Legnagyobb volt a kivándorlás az 1907. évben, amikor 209.109 ember hagyta el hazáját.

Ha pedig figyelembe vesszük azt a nagymértvű vérveszteséget, melyet Európa-népei a jelenlegi világháború folytán szenvednek, akkor kétszeresen szembetűnik annak a nagy fontossága, hogy Magyarország a születések és a halálozások arányszáma tekintetében minő helyzetben volt a háború előtt. Egy nemzet szaporodásának és fönmaradásának feltételeit elsősorban mégis a születések kedvező száma adja meg. Hiszen kétségtelen, hogy a férfinesség egy jelentékeny részének a háború folyamán történt elpusztulása következtében bizonyos visszaesés lesz e téren, legalább átmenetileg, tapasztalható, de ez a visszaesés még sem lesz oly nagy, mint azokban az államokban, melyek már a háború előtt a természetes szaporodás folytonos apadását csupán a halandóság számainak csökkentésével tudták némileg ellensúlyozni. A háború által okozott vérveszteség pedig szaporítási fogja az itthoni munkaalkalmakat s ez csökkenteni fogja a kivándorlást; sőt impulzust fog adni a tengerentúli elszakadt véreinknek is ahhoz, hogy tömegesen térjenek vissza hazájukba. Köztudomásu, hogy az összeköttetés Amerikába szakadt honfitársaink túlnyomó része és az itthonmaradtak között sohasem szakadt meg. A kivándorlók legnagyobb része magyar maradt Amerikában is, nem új hazát kerestek ott, hanem a megélhetés és a főkegyűjtés eszközei. Es itt egy érdekes jelenség ölik szemünkbe, mely hozzátartozik a magyar kivándorló természetrajzához. Az amerikai magyar, ha túlnyomólag gyári üzemekben érvényesíti is ott munkaerejét legalább jelentékeny részében, a maga gondolkodásában, lelkivilágában magyar földművelő marad, ki azért vándorolt ki, hogy verejtékes munkája árán szerzett pénzen idehaza földhöz jusson.

A földbirtokelosztás Magyarországon ezidőszerint nem mondható kedvezőnek. Amíg Németországban a gazdaságok 76%-a 5 hektárnál kisebb birtokra esik, addig nálunk csupán 52%-a. Mig Németországban ezek a kisbirtokok az ország mivélés alatt álló területének 15%-át tartják kezükben, addig nálunk csupán 0'15%-át. 100 hektárnál nagyobb gazdaság Németországban a megmivelt területnek több mint 23%-a, nálunk 45, olyan gazdaságok pedig, amelyek 1000 hektárnál nagyobb területet tartanak kezükben, az ország területének 35%-át teszik. És ezeknek a nagybirtokosoknak száma csupán 3390-et tesz ki, az összes birtokosoknak 0'88%-át. A nagybirtok jelentékeny része kötött birtok, az államé, községeké, egyházaké, és családi hitbizományok tartozéka. 9.683.000 hektár, tehát 34'39%-a a megmivelt területeknek kötött birtok. Franciaországban 14%, Belgiumban 19%, Poroszországban 22%-a az ország területének kötött birtok. A nagybirtokok túlsúlyából származó hátrányokat egy körülmény nálunk mindenesetre mérsékli; a nagybirtokok 42'34 %-a erdő és 13'07 %-a legelő, tehát olyan mivelési ágakhoz tartoznak, melyek helyesen csakis mint nagybirtokok kezelhetők. (L. Matlekovits: Die Volkswirtschaft Ungarns című tanulmányát.)

Természetes, hogy a földbirtokelosztás még így is kedvezőtlene és egyik oka volt a tömeges kivándorlásnak. A gazdaságok száma aránylag csekély, a földárak a kicsinyben való vásárlásánál igen magasak, a kereseti viszonyok pedig általában nem voltak olyanok, amelyek azoknak, kik apaiktól földet nem örököltek, megadták volna a lehetőséget, hogy munkájuk révén idehaza annyit gyűjtsenek, hogy azon földet tudjanak vásárolni. Így indult meg az amerikai kivándorlás, a magyar földnek szeretele volt az, mely a magyar földmunkást arra hajtotta, hogy hazája földjét elhagyva, betemkezze az amerikai gyárkémények komor füstjébe. És ha a neki szokatlan és ennekfolytán kétszeresen nehéz munka árán pár ezer dollár, az ő szemében csodálatosan nagy vagythonhoz jutott, akkor sietett vissza hazájába, hogy munkája gyümölcsét földé változtassa át és visszatérhesen kedvelt foglalkozásához.

Az amerikai kivándorlásnak a magyar birtokpolitika szempontjából igen mélyreható jelentősége volt. A magyar közép- és nagybirtok a földmunkások nagymértékű kivándorlását erősen megérezte. A napszámberkek emelkedtek, a termelés ennek folytán megdrágult, viszont igen sok birtokosnak hiányzott a megfelelő tőkéje ahhoz, hogy a munkáskezek hiányát gépi erővel pótolja, nem volt megfelelő tőkeereje ahhoz sem, hogy egyéb beruházások után is, a birtok hozamképességét olyan mértékben emelje, hogy ellensúlyozni tudja a mezőgazdasági termelés a fentvázolt viszonyok következtében-beállott megdrágulását.

Termett ugyanis az utóbbi években átlag hektáronként:

	búza	roza	árpa	burgonya
Nálunk	12.8	11.9	11.7	75.4
Ausztriában	13.4	13.8	14.1	90.6
Németországban	20.7	17.2	19	135.1 métermázs.

A terméseredmények a termelés megdrágulása dacára körülbelül ugyanazok maradtak. Ezzel szemben megjelentek az Amerikából hazajött, némely vidéken idehaza is anyagilag megerősödött, pénzzel rendelkező kisgazdák és földmunkások, akik a birtok megvételére és annak parcellákban maguk között való felosztására egyesülve, a közép- és nagybirtokosoknak olyan összegeket ajánlottak föl birtokáért, mely biztos kamatozású értékpapirokban elhelyezve, sokszorosan felülmúlta a birtokból általa eddig elért jövedelmet.

Körülbelül 10-15 év óta megindult a közép- és nagybirtokoknak parcellákban való földarabolása, amely azóta pénzintézeteink egy jelentékenynek mondható üzletágává nőtte ki magát. E folyamat bizonyára előnyös abból a szempontból, hogy új tüzehelyeket teremt és azzal emeli a népszaporodást, rendezett, állandó viszonyok közé helyez egyes családokat és ezzel csökkenti a halandóságot, azonban alig bír befolyással az általános terméseredmény emelkedésére.

A magyar földmives ugyanis az okszerű művelés tekintetében általában mögötte áll a nyugati népek földművelőinek. Földjeit gyéren trágyázza, műtrágyát ritkán használ. Községekben járva, sok helyütt tapasztalhatjuk, hogy a falusi gazda a trágyalét, ezt az egyszerű, természetes és a földjavításra oly kiválóan alkalmas eszközt, bizonyos, sajnos mind-egyedire egészen le nem vetkőzött, keleti nem-törődomséggel, nem gyűjti össze, hanem a közegészségügy alapos kárára ki hagyja futni az utcára. Beruházásokra szolgáló tőkével rendelkezik, ha új birtokot vásárol, ezt rendszerint tekintélyes banktelérrel veszi át, saját munkáerejére pedig hitelt nehezen, vagy egyáltalában nem kaphat. A földeket azért képes drágábban fizetni, mert igénye alig van, a földet maga munkálja családjával, munkája értékét pedig nem számítja és rendszerint kevesebbet, többet igen ritka esetben produkál a közép- és nagybirtokosoknál.

Ily viszonyok között köszöntött be a világháború, amelynek lezajlása után, ha majd vissza akarunk térni a háború előtti normális állapotokra az első szembeszökő tünet lesz a mezőgazdasági termelésben, a háború által okozott vérvészeség következtében, a szükséges munkáerő fokozott hiánya. Ez a körülmény gyökeres változást fog előidézni a magyar mezőgazdasági termelés eddigi rendszerében. A munkáskezek hiánya előreláthatólag oly mértékű lesz, hogy a magyar gazda akarva nem akarva, kénytelen lesz áttérni a mezőgazdasági gépek nagybirtokosok használatára. Ez a körülmény természet-szerűen lendületet fog adni a magyar mezőgazdasági gépiparnak, mely különben már a háború előtt is elég tekintélyesnek volt mondható.

A tőkével nem rendelkező közép- és nagybirtokosok azonban a termelés nehézségeit fokozott mértékben fogják érezni. Amerikába szakadt véreink pedig már a korona és a dollár jelenleg rendkívül nagy és a háború után is legalább egy ideig előreláthatólag ugyancsak jelentékeny diszázsióbeli különbsége által is a hazatérésre fokozott mértékben csábítva, tömegesen fognak visszatérni hazájukba. E két körülmény összejátszásának valószínűleg az lesz a következménye, hogy a közép- és nagybirtok fölparcellázása a háború után hatványozott mértékben fog folytatódni, sőt kilátás van arra, hogy amint

az pl. Angliában régóta gyakorlatban van, meg fog honosodni nálunk is, a jogi természetűnél fogva el nem idegeníthető holtkézi és hitbizományi birtoknál, az ugynevezett kisbirtélek rendszere. Így tehát ismét sok, ma legalább részben Amerikába szakadt, vagy idehaza sok hányatásnak kitett család jut majd otthonhoz, biztos, rendezett egzisztenciához.

Nemzetgazdasági nézőpontból, amely helytelen a közép- és nagybirtokok túlsúlya, mely a magyar birtokviszonyokat eddig annyira jellemezte, ép úgy káros volna, különösen a magyar középirtoknak teljes eltűnése. A tőkével rendelkező középirtokos az okszerű gazdálkodás tekintetében hivatva van arra, hogy tanítómestere legyen a kisbirtokosnak. A magyar földművelő konzervativizmusában gyökerező föld iránti tiszteletnél fogva tekintélynek ismeri el általában a nagyobb birtokost, aki ennél fogva hivatva van arra is, hogy nagyobb anyagi függetlenségénél és magasabb intelligenciájánál fogva vezetője legyen a népnek a közéleti kérdésekben is. Emellett nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy az őstermelésnek és ezzel kapcsolatos mezőgazdasági iparnak van számos, igen fontos ága, mely a kisbirtokok egyesítése után, vagyis szövetkezeti alapon, vagy egyáltalában nem, vagy csak jelentékeny nehézség árán volna fentartható és fejlesztendő.

Magyarországot földjének kiválósága és népének e foglalkozáshoz való ragaszkodása par excellence mezőgazdasági állammá tette. Az fog maradni a jövőben is. Ahhoz azonban, hogy teljes mértékben betöltsé azt a hivatását, melyre, mint Európa éléskamrája hivatva van, támogatásra van szüksége, egyrészt a háború folyamán szenvedett vérvészeségének pótlása, másrészt a fokozott gazdasági tevékenység és a gazdasági és birtokpolitikai rendszerváltoztatás rázkódtatás nélküli keresztülvitelében, melyet a világháború várható következményei fognak nálunk egyszerre aktuálissá tenni. Az alábbi néhány számadattal igazolni fogja, hogy Magyarország az előbbvázolt, sok tekintetben kezdetleges és különösen tőkében és legalább részben megfelelő szakismeretben szűkölködő és a birtokelosztás szempontjából előnyösnek semmi esetre sem mondható mezőgazdasági rendszerében az általános európai termelés szempontjából már eddig is minő eredményeket volt képes felmutatni.

Magyarország mezőgazdasága 1911. évben 5731 millió korona értékűt produkált, ebben a termék gabanoneműek értéke több mint kétezer millióval szerepel. Franciaország ugyanezen évben 3000 millió értékű gabonát termelt. Magyarországot 1912. évi 50 millió métermázsas búzatermelésével csupán Oroszország és Franciaország előzte meg, viszont ugyanazon évi 52 millió métermázsas tengeri termésével megelőzte Európát összes államait. Igaz, hogy Franciaország mezőgazdasági össztermése 1911. évben 11.275 millió frankot tett ki, azonban e terméshöz jelentékeny szerepet játszottak a virág, a kerti és hűvelyes vetemények, amelyek termelése nálunk, noha arra a viszonyok minden tekintetben alkalmasok volnának, jelentékenynek egyáltalában nem mondható, azután a bor, amelyből Franciaország egyedül 1338 millió frank értékűt produkált, míg nálunk az csupán 90 millió koronával szerepel az 1911. évi össztermésben.

Pedig a hazai borok minőség dolgában a franciaival teljes mértékben kiállják a versenyt, Ruszt, Sopron, Pozsony, Pestnógrád, Buda, Sashegy, Somlyó, Neszmély, Eger, Visonta, Miskolc, Tokaj, Ermellék, Ménes, Magyarád, Versec, Fehertemplom, Szekszárd, Villány, Pécs, Balaton, Marosvölgy borai versenyeznek a világ első boraival. Ha megfelelő külföldi összeköttetések után hazai borainkat világikké tudnók tenni és ha megfelelő tőkebefektetések után a szőlőültetésre kiválóan alkalmas területeinket legalább a fillokszera fellépte előtti magasságra tudnók felemelni, amikor a szőlővel beültetett terület 1861-1865-ig terjedő időben 360.000 hektárt tett ki, a magyar bor mezőgazdasági termelésünk egy igen jelentékeny tényezőjévé válhatna. Magyarországon a szőlővel beültetett terület ma mindössze 128.431 hektárt tesz ki.

Magyarország állatállományát a jelenlegi világháború rendkívül megapasztotta, pedig állat-

tenyésztése a háború előtt tekintélyesnek volt mondható. Több mint két millió loállományával a negyedik, több mint hét millió szarvasmarha-állományával az ötödik, hét és fél millió sertés-állományával a harmadik, nyolc és fél millió juhállományával az ötödik helyet foglalta el Európa államai között.

Összefoglalva már most az elmondottakat, mezőgazdasági termelésünk intenzívve teteléhez és ehhez képest a magyar faj szaporodásának előmozdításához szükséges volna elsősorban a világháború által okozott vérvészeség megfelelő pótlása, tehát Amerikába szakadt honfiktársainknak rendszeres és idehaza megfelelő egzisztenciát nyújtó visszatelepítése, az emberi kézi erőnek részbeni pótlására a magyar mezőgazdasági gépipar megfelelő fejlesztése, a gépekhez szükséges olcsó hajtóerő előteremtése, tehát a létező földgáz és kőolaj mezőknek mielőbbi feltárása és azoknak a hazai közigazdaság szolgálatába való sürgős beállítása. A magyar föld, hozamképességének emelésére műtrágyagyárak létesítése. Támogatása annak a természetes alapon megindult folyamatnak, mely a magyar birtokmegosztás tekintetében helyes arányokat kíván létrehozni. Közép- és kisbirtoknak hitelnyújtás után való megerősítése mellett az ugynevezett latifundumoknak közép- és kisbirtokra való feldarabolása, a jogi természetűnél fogva elidegeníthetetlen holtkézi és hitbizományi birtokok éke-művelés alatt álló vagy nem abszolút erdő- és legelőtalajjal bíró területeinek közép- és kisbirtélek után való hasznosítása. A gyors, olcsó, mindenre kiterjedő mezőgazdasági hitelnek általában való szervezése. Az ország állatállományának, külföldi import után is, rekonstrukciója. Mintagazdaságoknak a külföldi tapasztalatoknak a hazai viszonyokba való beillesztése melletti létesítése.

Mindeme nagyfontosságú feladatok megoldása oly nagy tőkeerőt, annyi tapasztalatot és szakismeretet igényel, melyekkel a magyar közigazdaság, amely elvlegre ma még gyermekévként éli, egymagában alig rendelkezik. Az erdélyi földgázmezők már évekkal előbb föl-tárultak, most végre a „Deutsche Bank” révén alakult német-magyar konzorcium vállalkozott a földtől erdélyi gázmezők 40 %-ának hasznosítására. A gázmezők nagyobbik része tőkeszegénységünk és a vállalkozási kedv hiánya folytán, közigazdasági életünknek mindenesetre hátrányára, továbbra is meddőségre lesz kárhóztatva. És ez így van sajnos, a magyar közigazdasági élet sok más ágában is. Pedig egy tőkeerős, a szükséges munkaerővel rendelkező és helyes irányban vezetett magyar mezőgazdaság és azon nyugovó mezőgazdasági ipar, tehát a malom-, kukor-, szesz-, sör-, keményítő és husipar, nemcsak Magyarországnak, hanem azon országoknak is melyekben megvan a vállalkozási kedv és megvan a magyar viszonyok konszolidáltsága iránti bizalom is ahhoz, hogy tőkéjükkel szorgalmukkal párosult szakértelmükkel idejöjjenek, igen nagy meg-gazdagodásunknak vetheti meg alapját.

Aki Magyarországot gazdasági jövőjével foglalkozik, soha egy pillanatra sem feledkezhetik meg földjének jóságáról, erről az ugyszólván kiapadhatatlan energiáról, mely megfelelően kihasználva megingathatatlan bázisa az ország jövőbeni boldogulásának. Egy intenzív mezőgazdaság emelni fogja az általános jólétet, az általános fogyasztást és ezzel meg fogja vetni az alapját az egészséges ipari fejlődésnek is.

Magyarország évi ipari termelése jelenleg mintegy 3000 millió koronára tehető. Ebben a kisipar 800-900 millióval szerepel. A többi nagyipari termelés, mely összesen mintegy 500.000 lőerővel dolgozó, közel 5000 gyárban körülbelül 400.000 munkást foglalkoztat. Ezek a számok összehasonlítandóak, ha összehasonlítjuk őket a nyugati iparállammok hasonló számadataival, azonban nem szabad elfelednünk, hogy a magyar nagyipar fejlődése teljesen újkeletű és legföljebb 30-40 éves ultra tekinthet vissza.

Egy figyelemreméltó körülmény magyar városainknak az utabb évtizedekben végbement őrvedetes megnövekedése. Ha ez idő szerint még messze is vannak, az egyetlen igazi nagy város, Budapestet kivéve, a nyugateurópai értelemben vett nagy városoktól, mégis oly szembeszökő fejlődését mutatnak, mely csattanós

tanujele az ország ipari és kereskedelmi téren való haladásának. Az ország fővárosa, Budapest pedig a külvárosokkal már az egy milliót is meghaladó lakosságával, rövid néhány évtized alatt olyan szédületes növekedést mutat fel, melyhez Európában egyedül Berlin fejlődése hasonlítható. Vidéki városaink közül Szegednek, Szabadkának, Debrecennek 100.000 körüli, a külön autonómiával bíró Horvátország fővárosának Zágrábnak, továbbá Pozsony, Nagyvárad, Arad, Temesvár, Kolozsvárnak 70.000 körüli, Győr, Pécs, Kassa, Miskolc, Nyiregyháza, Kecskemét, Fiumének 50.000 körüli Sopron, Szombathely, Ujvidék, Brassó városoknak 30—40.000 körüli lakosa van, itt természetesen csupán a jelentékenyebb ipari és kereskedelmi göcponthok soroltam fel, amelyek fejlődése különösen szembeszökő. Ebből szempontból említésre érdemes még az Erdélyrészi Székelyföld fővárosa Marosvásárhely, mely egy meglehetősen jelentéktelen városkából az utolsó két évtizedben közel 30.000 lakosságot, élénk forgalmu várossá fejlődött és a százalékszerű szaporodásban a legutóbbi évtizedben magát Budapestet is megelőzte.

Városaink újabb időben tapasztalható rohamos fejlődése fokozott feladatokat elé állította a magyar társadalommal azon veszélyek leküzdése tekintetében, amelyek az emberek tömeges együttlakásából kifolyólag a halandóság számainak növekedéséből állhatnak elő. A magyar nemzet áldozatkésztségének tudható be, hogy dacára a fentvázolt fejlődésnek, a halandóság számai tekintetében nemcsak, hogy visszaesés nem állott be, sőt ellenkezőleg, nálunk e téren újabb időben javulás tapasztalható, noha a halandóság számai egyéb államokéhoz viszonyítva, még ma sem mondhatók kedvezőknek.

A halandóság leküzdésében egyébként az állam, a városok, a községek karöltve haladnak a társadalommal. Hogy csak néhány példát említek, a budapesti és kolozsvári egyetemek orvosi fakultásai, tanáraik kiválósága és intézeteiknek teljes, modern felszerelése és berendezése tekintetében diszere válnának az általános fejlődés magas fokán álló bármely kultúrországnak. A magyar törvényhozás pár év előtt törvényt alkotott, amellyel a községi orvosok javadalmazásához jelentékeny állami segéllyel járult hozzá. Ez az intézkedés, amelynek hatása már eddig is mutatkozik, bizonyára nagy mértékben fog hozzájárulni, ahhoz, hogy a közegészségügygel kapcsolatos feladatok elvégzése még a legtávolabbi és talán egyébként elmaradott vidékeken is hivatott kezekbe kerüljön. A több mint tíz esztendő mulatt bíró magyar állami gyermekvédelmi törvény pedig egy ép oly humánus, mint a halandóság leküzdése szempontjából rendkívül fontos gondolatot, az elhagyott gyermeknek az állami gondozásra való feltétlen jogát iktatta törvénybe. E törvénnyel megelőztük Európa összes államait. Az elhagyott gyermekek 14 éves korukig az ország egész területén működő és egymástól megfelelő távolságra létesített gyermekmenhelyek útján, külön e célra kijelölt jölevegőjű, falusi községekben lakó és a gyermekek eltartására vállalkozó családoknál helyeztetnek el gondozás céljából. A fölmerült tartásdíjakat pedig a gyermek 7 éves koráig az állam, azontul pedig az illető község viseli. Jelenleg több mint 60.000, egyébként a valószínű elpusztulás veszélyének kitétt gyermek részéről az állami gyermekmenhelyek útján megfelelő gondozásban. Mint figyelemreméltó intézkedés megemlíthető ezenkívül, egyrészt az országos mezőgazdasági, másrészt az országos ipari munkás balesetbiztosító pénztárnak néhány év előtt törvényhozási uton történt megalkotása.

A felsorolt alkotások inkább általános jellegűek és ha feltétlenül hozzá is járulnak a városi lakosság halandóságának enyhítéséhez, nem tekinthetők olyanoknak, melyek az emberek tömeges együttlakásánál előforduló bajok, a rossz, egészségsegtelen, túlszűfolt lakásokból, a szennyvíz meg nem felelő elvezetéséből, azután az egészségtelen víz elvezetéséből származó járványok és egyéb betegségek ellen közvetlen védelmet nyújtanának.

E veszélyek leküzdésének leghatalmasabb tényezői a magyar építőipar fellendülése mellett kórházaknak, városi csatornázási és vízvezetési műveknek létesítése volna, ami egyrészt az

építőipar, másrészt a városok hitelszükségleteinek megfelelő kielégítését tenné szükségessé. A magyar városok haladása egyébként közegészségügyi téren is szembeszökő. Igen sok városunk a régi, rendellen, falusias külsőt levélve, tisztá, csinos, egészséges házioraival és figyelemreméltó közegészségügyi intézményeivel, mint követendő példa jár a többi előtt. E téren természetesen ugyancsak a főváros vezet. Városaink, azonban, Budapestet sem véve ki, általában erősen érzik az ország-tökeszegény voltát és ennek folytán a beruházásokhoz szükséges kölcsönök megszerzésének nehézségeit. Pedig a magyar városok közül számosan, így különösen a Nagyalföld városai, ezek közül ismét elősorban kell megemlítenünk fővárosunkat, óriási hatással rendelkeznek. Budapest kiterjedésre nézve a kontinens legnagyobb városa. És e nagy kiterjedéssel bíró városokban a föld egy igen jelentékeny része városi tulajdon. A földmívelés belterjes irányban való fejlődése, az egyes adóalanyok adófizető képességének általános emelkedésén kívül még azért is szerves összefüggésben áll a magyar városok nagy részénél a fokozott hiteligények kielégítésével, mert a föld hozamképességének általános megnövekedésével karöltve jár a magyar föld abszolút értékének emelkedése is; igen sok városnak mint nagy kiterjedésű földbirtok tulajdonosának, emelkedni fog tehát hitelképessége is.

(Folyt. köv.)

A negyedik hadikölcsön eredménye az egész országban várakozáson felüli. Áll ez különösen Veszprémvármegyében, ahol ilyen nagyfokú felbuzdulás eddigéig még nem volt tapasztalható. A vármegyebeli pénzügyintézeteknél jegyzett összegek jóval meghaladják a 10,000,000 koronát. Ezenfelül legalább ugyanennyit jegyeztek a vármegyéből budapesti bankoknál. A kölcsönjegyzésből kivette a maga részét a vármegye kisbirtokossága is. Ugyanezt azonban nem mondhatjuk azokról, akik vagyonuk jelentékeny alapjait épen a háborus konjunkturának köszönhetik. A vármegye nagyobb pénzügyintézeteinél a következő összegeket jegyezték:

Veszprémi Takarékpénztárnál	3,200.000 K
(ebből az intézet összes jegyzése 700,000 K)	
Veszprémmegyei Takarékpénztárnál	1,110.700 K
Közgazdasági Bank és Takarékpénztárnál	370.000 K
(Ebben az összegben a veszprémi 7. honv. tábóri ágyusezred pót-ütegének tisztikara-és legénysége által jegyzett 60000 korona is bent foglaltatik.)	
Zircvidéki Takarékpénztárnál	1,348.000 K
Enyingi Takarékpénztárnál	1,018.300 K
Lepsényi Takarékpénztárnál	145.800 K

H I R E K.

— **Ő Felsője válasza a D. K. E. hódoló táviratára.** Ő Felsője a király a Dunántúli Közművelődési Egyesület vasárnapi diszülése alkalmából küldött hódoló táviratára kabinetirodája útján a következő választ küldötte Rákosi Jenőhöz, a D. K. E. elnökéhez:

„Ő császári és Apostoli királyi Felsője a Dunántúli Közművelődési Egyesület e hónap 21-én Veszprémben Hornig Károly báró biboros püspök ur Ő Eminenciája védőségével tartott jubiláris közgyűléséből Méltóságod által előterjesztett hódolatot és jókívánatokat, valamint dicsőöségesen küzdő hadairól való megemlékezést élénk megelégedéssel fogadta s a Dunántúli Közművelődési Egyesületnek hű és hazafias érzelmei eme meleg megnyilatkozásáért legkegyelmesebben szíves köszönetét küldeni méltóztatik. Legfelsőbb parancsra: Daruváry.

— **Kitüntetés.** Ő cs. és Apostoli királyi Felsője legkegyelmesebben adományozni méltóztatott a hadidiszítményes III. osztályu katonai érdemkeresztet az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül Kormendy Zoltán a 31. népf. gy. ezrednél beosztott 31. honv. gy. ezredbeli tart. századosnak; legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy a legfelsőbb dicsőös elismerés tudtal adassék: különleges alkalmazásban teljesített kitűnő szolgálatai elismerésül Fül Géza 31. honv. gy. ezredbeli tart. főhadnagynak; az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül Pezdeb József III/31. népf. gy. zászlóaljbeli főhadnagynak; legkegyelmesebben adományozni méltóztatott a koronás arany érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján, az ellenség előtt teljesített kitűnő szolgálatai elismerésül Pálffy Agoston a 7. honv. huszárezrednél beosztott 2. honv. huszárezredbeli főhadnagyi gazdászati tisztnek.

— **A D. K. E. új alelnöke.** Dr. Óvári Ferenc, orsz. képviselőt a D. K. E. 25 éves jubileumán rendezett ünnepélyen nagy kitüntetés érte. Alelnöke lett az ország első kulturgyűlésének. Örökébe lépett Bezeredy Viktor államtitkárnak, ki hosszú időn keresztül viselte e szép tisztelet. Fodor Oszkár, a D. K. E. e közgyűlésén szép szavakkal is adott kifejezést annak, hogy a nagy sikerrel működő Gyermekszanatórium megalapítása és fenntartása körül szerzett nagy érdemek első sorban Óvári nevéhez fűződnek, Lőrinczi György a költő, a Petőfi társaság kiküldötte pedig a Balatoni kultúra megalapozásáért dicsőítte meg őt. Azok, akik tudják, mily nagy küzdelmet kellett kifejtenie az Országos Gyermekszanatórium létesítésénél ellentétes erőkkel s jogosulatlan ambíciókkal, akik tudják, mily nagy akadályokat kellett elhárítani az Almadiban létesített s a Fokszabadiin létesítendő szanatórium ügyében részint nagy anyagi áldozatkésztségével, részint a szükséges anyagi feltételeknek a társadalom bevonásával való megteremtésével; akik tudják, mily egyéb természetű munkásságot fejtett ki a D. K. E. érdekében: azok tudják igazán méltányolni ezt e jól megérdemelt kitüntetését s azok üdvözölhetik őt őszintén, tiszta szívből akkor, amikor az ő kitüntetésében a szorgalmas, becsületes, önzetlen munkának egyik szép jutalmát látják.

Mint a diszülésről szóló tudósításunkban megírjuk, alelnökké választását Lőrinczi György indítványozta, következő beszéd kíséretében:

A boldog emlékü alelnökhöz Bezeredy Viktorhoz bennünket sok fölemelő érzés fűzött. Nemcsak a tisztelet és nagyrabecslés, amit szeretetreméltó egyénisége iránt tápláltunk, hanem valami más is, amit kifejezni sem tudok, de azt hiszem, mindnyájan úgy voltunk vele, hogy a neve említésénél mindig azt éreztük, hogy a fűlkén mellett legenda suhan el. Hej Rákóczi, Bercsényi, Bezeredy! Nekünk t. közgyűlés, nagy szükségünk van ezekre a titkos és olykor szinte érthetetlen lelki kapcsolatokra, talán népdalaink is azért vannak tele velük; mert az erők tulajdonképpen ilyenekben van, mert másban egyetérteni, összetartani és összefogni úgy sem igen tudunk. Az jutott tehát az eszembe, hogy mikor a Bezeredy Viktor örökét betölteni akarjuk, arról is kellene gondoskodnunk, hogy a vele megszokadt lelki kapcsolat helyett egy másikat keressünk. S így kerültem a Dunántulnak, sőt egész magyar hazánknak legszebb gyöngyéhez, a szépségek szépségéhez, a gyönyörű Balatonhoz. A mult napokban éppen itt bolyongtam a partján, s ennek a csodálatos panorámának a bűbajos képe, mint már annyiszor, most is lebéricselt s a fejemben Kisfaludynak Badacsony, Tihany, Csobáncz, Tátika, Somló legendái zsonganak. Azonban ezeket a legendákat diszponáns hangok zavarták meg: a Balaton partján orosz hadifoglyok beszélgettek. Odamentem hozzájuk és beszédbe ereszkedtem. Kérdeztem, hogy hogyan tetszik nekik a magyar föld és a magyar nép és hogy érzik itt magokat. Az egyik nagy, durva muszka gesztussal, mintha be akarná keríteni a látóhatárt, mintha az is Przemysli volna, a Balatonra mutatott és azzal a pár magyar szóval, amit már itt tanult meg mondta:

Én, itthon . . . ugy, Bajkál . . .

Ez az ember itthon érezte magát a Balaton mellett, mert a Bajkál tó mellől való. Talán éppen annak a rajongója. És nekem t. Közgyűlés abban a pillanatban az jutott eszembe, hogyha a magyarok Istene nem lett volna fegyvereinkhez olyan kegyelmes, megtörténhetett volna megfordítva is, hogy a Bajkál tó partján mutatja éppen így a Balatonnak egy rajongója, mint a muszka.

logoly, hogy ő is így látta a Bajkálban a Balaton és keresné benne a hazai szépségek emlékének a vigasztalását. Ami eszembe jutott: az a Balaton legfőbb rajongója *Ovári Ferenc dr.* volt. Aki maga olyan magyar, mintha magának a Balatonnak a fia volna. Mint a boldogult *Bezerédj* a Rákóczi tradíció, úgy jut *Ovári*ól eszünkbe a Balaton önkénytelenül. Magyar a lelke, a munkája, még a ruhája is, noha neki még a zsinóros dolmány is elegendő. Tisztelettel indítványozom, méltóztassék *Ovári Ferenc*öt illetni a *Bezerédj Viktor* örökébe!

— **Külföntetés.** A hadsereg főparancsnokság által adományozott a hadraketi seregnél: az ellenesség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül az I. oszt. ezüst vitézségi érem *Pethő* Endre veszprémi 31. honv. gy. ezredbeli tart. hadapródnak.

— **A jövő Magyarországa** című tanulmány közlését lapunk mai számában folytatjuk s jövő számunkban a befejező részt közöljük. Az illusztris szerzőt, *Iktódi-Szabó* János dr.-t e mű megjelenése alkalmából számosan keresték föl üdvözlő soraikkal, úgy az ország különböző részeiből mint Németországból és a semleges külföldről, különösen Hollandiából.

— **Hósi halál.** *Weisz* Rezső a m. kir. 31. honvéd gyalogezred hadapródja, az I. osztályú vitézségi érem tulajdonosa, szeptember 29-én a boguszlavói csatában, Volhíniában, hósi halált halt. Folyó hó 24-én délután temették el katonai pompával. Az elhunyt édesanyja, öz. *Weisz* H. Mária iránt, aki egyetlen gyermekét vesztette el benne, városszerte mély részvét nyilvánul.

— **Áthelyezés.** A m. kir. honvédelmi miniszter *Muics* Tivadar m. kir. honvéd őrnagyot a veszprémi 31. népfőlközi parancsnokság parancsnokát hasonló minőségben *Trencsén*be helyezte át. *Muics* Tivadar a háború kitörése óta állott a veszprémi népfőlközi parancsnokság élén s e révén szerzett érdemei elismerését Ó Felsőge a király legutóbb a legfelsőbb dicsőítő elismeréssel tüntette ki.

— **Kinevezés.** A m. kir. honvédelmi miniszter *Kinevezés* Antal 41. honv. táborigaznagyként ezredbeli tart. zászlóost hadnaggyá, *Szép* Béla népfőlközi I. oszt. számvevő altisztet, beosztva a 7. honv. huszárezred pótszázadához, népfőlközi igazdászati tiszthelyettesé.

— **Vármegyei közgyűlés.** Veszprém vármegye törvényhatósági bizottsága f. évi június hó 13-án s a következő napokon délelőtt 9 1/2 órakor rendes közgyűlést tart. A tárgysorozat első pontja a vármegye alispánjának előterjesztése *Hunkár* Dénes főispán közszolgálatára 10 éves évfordulójának megünneplése tárgyában. A tárgysorozat többi pontjait a következő számunkba közöljük.

— **A Széll Kálmán szobor-alap** javára adakoztak a D. K. E. jubiláris közgyűlésén: báró *Hornig* Károly bíboros 1000 K, *Ádám* Iván kanonok 500 K, *Rhédey* Gyula nagyprépost 200 K, *Kránitz* Kálmán f. püspök 200 K, *Néger* Ágost praelátus 200 K, *Rosos* István kanonok 200 K, *Reiner* Ede kanonok 200 K, *Rada* István praelátus 200 K, *N. N.* testület 50 K, dr. *Ovári* Ferenc 200 K, dr. *Fodor* Oszkár 200 K, Veszprémi Takarékpénztár 200 K, *Simon* György 200 K, *Kauzli* Dezső 200 K.

— **A vasárnapi vendégek fogadása** Balatonalmádban. A D. K. E. vasárnapi nagygyűlése a Balatoni vasutal Veszprémbe érkező vendégeket szombat délután dr. *Véghely* Kálmán alispán s a rendezőbizottság nevében dr. *Ovári* Ferenc fogadta. Az illusztris társasághoz dr. *Ovári* Ferenc infézett üdvözlő beszédet. A vendégek megtekintették Balatonalmádi fürdő nevezetességét, s azután a „Hattyu” vendéglőbe mentek, ahol a házigazda dr. *Ovári* Ferenc oszonnát szervizoltatott, amelynek végzetével *Rákosi* Jenő főlköszöntőt mondott *Ovári* Ferencnek.

— **A városi mérnöki hivatal vezetője** *Bokrossy* Jenő v. főmérnök, aki a háború kezdete óta a harcér különböző pontjain mint népfőlközi mérnök-hadnagy teljesített katonai szolgálatot, a közgyűlés kérelmére szabadságoltatott és június elsején átveszi a mérnöki hivatal vezetését.

— **Állandó választmányi ülés.** Veszprém vármegye állandó választmányi folyó hó 26-án ülést tartott, amelynek legfontosabb tárgya a vármegyei múzeum építkezésének, illetve az épít-

kezés folytatásának és befejezésének kérdése volt. A választmány elhatározta, hogy a vármegyei múzeum épületének befejezési munkálatait a vármegye rezsiájában fogantatottja s ennek vezetésével *Csomay* Kálmán építőmestert megbizta, aki ezen teendők elvégzésére díjtalanul vállalkozott, s ezért, valamint azért is, mert a tulajdonát képező összes anyagokat a háború előtti árban a törvényhatóság rendelkezésére bocsátotta, az állandó választmány köszönetet szavazott meg. Tudomásul vette a választmány a vármegye alispánjának azon bejelentését, hogy dr. *Sándorfi* Miksa járásorvos 1b. megyei főorvos nyugdíjaztatása iránti kérelmét visszavonta.

— **Balatoni élmező szövetkezet** igazgatósága vasárnap, folyó hó 28-án d. e. 10 órakor Balatonalmádban a „Hattyu” vendéglőben ülést tart dr. *Ovári* Ferenc elnöklete alatt. Az ülés tárgya: az élmező szövetkezet balatonalmádi-i fiókjának megalakítása.

— **Elhalasztott hangverseny.** Lapunk mult számában megírtuk, hogy fővárosi művészek f. 28-án hangverseny tartását tervezik a veszprémi színházban. Most arról értesülünk, hogy a hangversenyt nem f. hó 28-án, hanem június hó 12-én, pünkösd másnapján fogják megtartani. A részletes programot jövő számunkban hozzuk.

— **A hósi halált haltak** díszsírhele. A veszprémi izr. temetkezési egyesület (*Chevra* Kadischa) nemes s hazafias cselekedetre határozta el magát; a haza védelmében elhunyt zsidó hitű hősköt ugyanis eddig a temető különböző részein lettek elhantolva. A jövőben ezen hősköt a temetőnek legszebb és legimpozánsabb részén — mindjárt a főbejáratnál szemközti — fogják örök nyugalomra helyezni és ha a háború befejezést nyer egy hatalmas közös kegyeleti emlékmű fogja az utókornak az ott portázó hősköt elhervadtallan babérjait megörökíteni. — *Weisz* Rezső, az északi harcúterén hósi halált halt 31. honvéd gyalogezredbeli hadapród akit bánatos özvegy édesanyja e héten Oroszországból hazahozatott, az első akit e díszes helyen temettek el e hó 26-án, egy hős harcost megillető pompával; ugyan ide fognak később a többi temető különböző helyein nyugvó hősköt is áthelyeztetni.

— **Gyermeknap Veszprém.** Az országos gyermeknapí liga helyi bizottsága a szokásos gyermeknapí gyűjtést június hó 1-én tartja meg. *Koller* Sándorné elnököt a közreműködésre főlkért hölgyeknek a meghívót a napokban küldi szét.

— **Újabb jegyzések** az enyigi takarékpénztárnál: *Öri* Andrásné 20.000, *Vas* Julianna 10.000, *Franciscs* Mihály 10.000, *Mezőföldi* ref. egyházmegye 8.000, *Kéri* Krisztina 6.000, *Sonnenfeld* Adolf 5.000, *Gaal* Imre és neje 5.000, ifj. *Groszl* János 4.000, *Bibó* Balázs 4.000, *Fehér* István 4.000, *Zsargó* Gábor 3.600, *Németh* József 3.000, *Hegedűs* József 2.200, öz. *Márkus* Józsefné 3.000, *Pápai* Julianna 2.000, *Hofbauer* József 2.000, *Tóth* Sándor 2.000, *Tremli* Istvánné 2.000, *Erdély* Dániel 2.000, *Deli* Zsuzsanna 2.000 koronát. Az összes jegyzések összege: 1.018.300 korona, melyben az intézet saját jegyzése 600.000 korona is bennfoglaltatik.

— **Feminista kongresszus** Budapesten. Azok a leirhatatlanul súlyos küzdelmek, amelyeket a háború és annak gazdasági következményei róttak a nők százezeire, de különösen az özvegyek és árvák szomorú seregére, szükségessé tesztik, hogy a magyar nők komoly megfontolás alapján közösen és egységesen igyekezzenek felvenni a harcot a háború után következő munkanélküliség ellen.

Ezért szólítja fel A Nő című feminista folyóirat májusi száma a magyar nők összességét arra, hogy a pünkösdkor tartandó feminista kongresszuson egységesen foglaljanak állást — szakemberek utbaigazító előadása nyomán — a kenyérkereső munka szervezésének, méltányos díjazásának és emberséges munkaviszonyainak kérdésében.

Érdekes cikket közöl továbbá a folyóirat *Hellmut v. Gerlach*, a közismert német publicista tollából, aki azokat a nehézségeket ismerteti, amelyekkel a háború után fog szembenállani a kenyérkereső nő. *Szegvári* Sándorné a világ asszonyainak jelenlegi feladatát ismerteti a mielőbbi béke érdekében. *Gróf* Teleki Sándorné azt az oklaltságot ostromozza, amelylyel a gyermeknevelés harcias szellemét fokozzák, ahelyett, hogy az ember szeretet tanait következetesen fejtenék ki a gyermek előtt. Statisztikai kimutatásokat közöl a folyóirat a nők egyetemi tanulmányairól és a Feministák

Egyesülete munkaközvetítőjének 3 havi működéséről. Idézi még *Babits* Mihály, *Brieux*, *Ellen Key* tartalmas mondasait; befejezésül élénk Szemlében ismerteti a feminista szempontból érdekes újabb híreket.

— **Veszprém város hadikölcsön** jegyzése. Jeleztük a mult számban, hogy Veszprém város tanácsa a kötvények lombardirozásával egy millió kor. újabb hadikölcsön jegyzést öhajt tenni. A számítások alapja az egyik helybeli pénzintézetnek a nyugtandó lombard kölcsön kamatlábara nézve előre megállapított magasságban tett ajánlata volt. Ez az ajánlat azonban a később írásban tett beadványban módosult illetőleg az ajánlatból a kamatláb maximumának fixrozása kimaradt. Ezért és mert az ajánlat későn, a jegyzések lezárása előtti napon tétellett, s a nagy jegyzések főcélja, a közönségnek további jegyzésre buzdítása ennélfogva el nem érteft volna: az együttes bizottság az ügy fölött napirendre tért.

— **Gazdák benzín és ásványi kenyőolaj** szükségletének biztosítása. Ez idő szerint az országban levő benzín, benzol és ásványi kenyőolajokat csak beszerzési engedély ellenében vásárolhatnak a gazdák. A mezőgazdasági üzemben használt gépek céljaira szükséges benzín, benzol és kenyőolajakra a beszerzési engedélyt a földmiveltésügyi miniszterium XII. osztálya adja meg. A beszerzési engedélyhez szükséges kérvény minták a vármegyei gazdasági egyesületnél kaphatók, a szükséges postaportó beküldése ellenében. A kisebb motortulajdonosok benzín beszerzésének megkönnyítése végett intézkedés történt azonban, hogy a hazai ásványolaj finomító és adómentes benzín raktárak esetéről-esetre miniszterium engedélye nélkül is legfeljebb 2 hordó benzint kiadhasanak.

A gépkendőolajok beszerzésének megkönnyítése végett az összes nagyobb gépolajkereskedők, valamint az ásványolajfinomító vállalatok engedélyt nyertek, hogy ásványi kenyőolajokat kisebb mennyiségben beszerzési engedéllyel nem bíró mezőgazdálknak is kiadhasanak. Ily módon a kisebb cégek esetéről-esetre hengerolajat legfeljebb 15 kg-nyi gépkendőolajat pedig legfeljebb 1—2 hordó mennyiségben adhatnak ki gazdasági üzemek részére engedély nélkül.

— **A honvéd tüzekek és a hadikölcsön.** A veszprémi 7. honvéd táborigaznaggy pótútige szép jelét adta hazafiai kötelességének, amennyiben eddigelé a pótútige tisztikara és legénysége 60.000 korona hadikölcsönt jegyzett a Közgazdasági Bank és Takarékpénztár utján.

— **Nyugdíjválasztmányi ülés.** A vármegye nyugdíjválasztmányja f. évi június 13-án d. e. 10 órakor ülést tart dr. *Véghely* Kálmán alispán elnöklete alatt. Ezt követőleg a vármegyei jegyzői nyugdíjválasztmány is ülést tart.

— **Balatoni almádi-i fürdő** r. t. igazgatóválasztmányja vasárnap, e hó 28-án d. e. 10 órakor a „Hattyu” vendéglőben levő helyiségében ülést tart.

— **A városi szappangyár** létesítésének tervével a héten foglalkozott a város pénzügyi bizottsága. Helyeselte a tervet és a kivitel előkészítésével a tanácsot s a polgármestert megbizta.

— **Az ipari áram Veszprém**ben, amint annak idején közöltük, a mult hó közepén megindult, mert a motortulajdonosok helyett *Ovári* Ferenc dr. országgyűlési képviselő az egyhónapi biztosítói összeget letétbe helyezte. Az egyhónapi próbaidő azonban olyan kedvezőtlen eredménnyel folyt le, hogy *Ovári* képviselőnek az óvadékból cca 560 koronát rá kell fizetnie a fogyasztásra. A próbaidő leteltével ezért az ipari áramszolgáltatást a telep beszüntette. A héten a város pénzügyi bizottsága és állandó választmányja újra foglalkozott e kérdéssel és abban állapodott meg, hogy ha a motortulajdonosok az ipari áramfogyasztásért is a világiatási áramdíjat (jelenleg 7 1/2 fillért) fizetik és erre való hajlandóságukat a polgármesternek bejelentik, a telep az ipari (délutáni) áramszolgáltatást újra fölveszi.

— **Tavaszi vetőmag rendelkezések** beszüntetése. A vármegyei vetőmag ellenőrző bizottság május hó 31-vel beszünteti a tavaszi vetőmagvak megrendelését. Az idő már annyira előrehaladt, hogy úgy a tengeri valamint a köles vetéssel is nagyobbára elkészültek már a gazdák, de ha elemvetétek volna eddig a kölest vagy tengerit és elmulasztották ezeit a megrendelést, a később megrendelt vetőmagnak már ugyem vennék hasznát, mert a bizottság által megrendelt vetőmagot rendszeren csak 3—4 hét mulva szállítja a Mezőgazdák Szövetkezte.

Hírek a veszprémi felső keresk. iskolából. Beiratások a veszprémi felső keresk. iskolába. A veszprémi áll. felső kereskedelmi iskolában június 4. és 5-én lesznek az évvégi beiratások, még pedig d. e. 1—12-ig. A felvételikor a tanuló tartozik születési bizonyítványát és az utolsó évről szülő iskolai bizonyítványát bemutatni. A beiratási díj 19 korona, az évi tandíj 100 korona, amely összeg negyedévi részletekben is fizethető. Mint-hogy egy-egy osztályba 40 tanulóval több nem vehető fel, ajánlatos a tanulókat még az év végén beírattatni. Mindennemű felvilágosítást Szenté Arnold h. igazgató ad. — **Erettségi vizsgálatok.** A veszprémi felső kereskedelmi iskolában 7 növendék nyert hadi érettségi bizonyítványt, ezek közül 2 jól felelt meg és 5 megfelelt. A rendes érettségi írásbeli vizsgálatok e héten fejeződtek be s június 5—6-án lesznek a szóbeli érettségi, valamint az alsó és középső osztály magántanulók szóbeli vizsgálója is. A vallás és közoktatásügyi miniszter érettségi miniszteri biztosul dr. Exner Kornél, kir. közj. ítélelbíró, egyetemi ny. rk. tanár, a keresk. miniszter pedig Gombássy Imrét, a Ganz-féle vill. r. t. osztályfőnökét nevezte ki. A magántanulók vizsgálatain való előklással a kir. főigazgató Szenté Arnold h. igazgatót bizta meg. — **A női keresk. tanfolyam,** valamint a kereskedő tanonciskola évről-évre június hó második felében fognak megtartatni. A jövő évben tartandó női tanfolyamra már megkezdődtek a beiratások. Beiratások naponta lehet 10—12-ig, az Ovári-utcai új ipariskolában, Szenté Arnold h. igazgatói. — **Katonai szolgálatra bevonult** középső osztályú növendékek részére szervezett egy havi tanfolyamra eddig 15-en jelentkeztek s naponta 1/28-tól 1/21-ig és 1/23-tól 1/25-ig tartanak az előadások. A tanfolyam végén a miniszteri rendelet értelmében osztályvizsgálatot, ennek sikeres kiállítás esetén pedig érettségi vizsgálatot tesznek. E vizsgálatokra a vallás- és közokt. miniszter a miniszteri biztosi teendővel és tisztel az intézet h. igazgatóját bizta meg.

— **Elhalasztott bevonulás.** A közoktatásügyi miniszter a hadvezetőséggel egyetértőleg elrendelte, hogy azok az 1897-ben, vagy azt megelőző évben született főgimnáziumi, főreáliskolai, kereskedelmi iskolai és tanítóképző intézeti tanulók, akik besorozásuk miatt nem folytathatták tanulmányaikat, előkészítő tanfolyamon vehessenek részt és sikeres vizsga esetén részükre ki kell állítani az érettségi bizonyítványt, illetőleg tanítói oklevelet. Ez a kedvezmény az 1898. évben született tanulóokra is kiterjed. A hadvezetőséggel történt megállapodás szerint az 1898-ban született diákoknak bevonulását június 30-ig elhalasztották.

— **Névváltoztatás.** Schmid Terézia veszprémi illetőségű budapesti lakos családi nevét belügyminiszteri engedéllyel „Sándorfi“-ra változtatta át.

— **A „Vasárnapi Újság“** május 21-iki száma nagy mennyiségű rendkívül érdekes harctéri képen kívül különleges érdekességeket is közöl: Juszkó Béla a kiváló festőművész emlékezését a szerbiai harcokból Hadi piktor naplója címmel, amelyet a művész maga illusztrált szép rajzokkal, képeket az Augusztus-hajó idej első útjáról stb. Szépirodalmi olvasmányok: Zsoldos László regénye, Szöllösi Zsigmond tárcája, Walter Bloem regénye. Egyéb közlemények: képsorozat az élelmiszer-hamisításról, s a heti rendes rovatok: a háború napjai, Irodalom és művészet, Sakkjáték, Halálhíradás stb. **A „Vasárnapi Újság“ előfizetési ára** negyed-évre öt kor., „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Újság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévrre 2 K 40 f.

— **A cséplőgépek és fűtők felmentése.** A gabonának és más szemes terményeknek kicsépléséhez fűződő igen fontos közgazdasági és katonai érdekek megóvása céljából a honvédelmi miniszter a hadügyminiszterrel egyetértőleg 8700/eln. Mg/A—1916. szám alatt kiadott rendeletben intézkedett, hogy a mőgöttes országokban katonai, illetőleg népfelkiesési szolgálatot teljesítő, valamint hadicélú szolgálatokra igénybevett hivatásos, vagyis gyakorlatilag kiképzett gőz- és motor-cséplőgépek és fűtők, valamint azok a gőz- és motorcséplőgéptulajdonosok, akik saját gépjüket vannak hivatva kezelni, 1916. évi november hó 30-ig azonnal felmentessenek. A hadsereg főparancsnokság intézkedése folytán a harctéri szolgálatot teljesítő cséplőgépek és fűtők is a lehetőséghez képest fel fognak mentetni. A felmentésből csak a betegek és kór-

házi ápolás alatt állók, a vasutezred állományába tartozók, műszaki csapatoknál és intézeteknél, valamint a hadicélokra dolgozó gyárakban vezető állásban levők vannak kizárva. Minden más beosztású cséplőgépek és fűtők, kik ebbeli minőségüket bizonyítvánnyal vagy munkakönyvvel igazolják, ha tényleg szolgálnak a pöttest (intézet) parancsnoksága által, ha pedig még be nem vonultak a honvédséghez illetve hadsereghez történt beosztásukhoz képest — az illetékes honvédekészítő, illetőleg cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokság által felmentenek. A be nem vonult és felmentésüket kért cséplőgépek és fűtők felmentésüket polgári foglalkozásukban bevárhatják. Ugyancsak bevárhatják felmentésüket azok a cséplőgépek és fűtők is, akik mint mezőgazdasági gépek meghatározott időre már felmentettek és felmentésüket a pöttestől újból kérték. Ellenben azok, akik mezőgazdasági munkák végzésére csupán szabadságotlaltak, pöttestükhöz bevonulni és felmentésüket a bemutatott iratok alapján a pöttest-parancsnok azonnal engedélyezni fogja. A felmentés hivatalból engedélyeztetik. Kérvény benyújtására nincsen szükség.

A veszprémi kir. közjegyző irodájába egy segédjogalmazó havonkénti 80—150 koronáig terjedő javadalmazás mellett azonnal alkalmazást nyerhet. Végleges alkalmazás és javadalom megállapítása csak egy havi próbaidő letelte után történik. Pályázni akarók okmányokkal felszerelt kérvényeiket június hó 4-ig a kir. közjegyző irodájába személyesen mutassák be.

— **Tábori postaforgalom.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a következő hirdetményt bocsátotta ki a tábori áruforgalomról. A tábori árumintaforgalomban beállott változás folytán áruminták az eddigi feltételekkel kizáróan csak a 6., 8., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 17., 19., 19II., 20., 22., 22III., 22III., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 33., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 43., 44., 46., 47., 50., 51., 52., 53., 54., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 62., 63., 66., 67., 68., 69., 70., 71., 72., 74., 75., 77., 78., 79., 80., 81., 83., 84., 85., 86., 87., 88., 89., 90., 91., 92., 94., 96., 97., 99., 100., 101., 102., 103., 104., 105., 106., 107., 108., 109., 110., 111., 112., 115., 116., 116III., 116III., 118., 119., 123., 125., 126., 128., 129., 130., 132., 136., 137., 138., 139., 141., 142., 143., 144., 145., 146., 148., 149., 154., 155., 156., 158., 160., 162., 163., 164., 169., 171., 172., 173., 174., 176., 179., 180., 182., 185., 186., 189., 200., 201., 202., 204., 206., 207., 208., 209., 210., 212., 213., 214., 215., 216., 219., 220., 222., 223., 225., 226., 227., 228., 230., 231., 232., 233., 234., 236., 237., 238., 241., 241., 251., 253., 254., 264., 265., 274., 301., 301II., 301III., 303., 304., 305., 305., 306., 309., 310., 311., 312., 313., 314., 320., 321., 322., 324., 325., 326., 327., 328., 329., 330., 331., 341., 350., 351., 351II., 351III., 352., 353., 355., 501., 502., 503., 504., 505., 506., 507., 600., 601., 602., 603., 604., 605., 606., 607., 608., 609., 610., 611., 612 613 614 615 620 630. számú tábori postákhoz és Sarajevoba, valamint a magyar-osztrák csapatok által Szerbiában és Montenegróban megszállott területen működő stabil hadtápostahivatalokhoz, mint hozzájuk utalt katonai parancsnokságok, csapatok és intézetek tábori postáihoz küldhetők. Budapest, 1916. május hó 22-én.

— **Tanuló ifjúság figyelmébe.** Az összes helybeli tanítételekben használt ódon (antiquar) tankönyveket legmagasabb árban veszek. Senki el ne mulassza tankönyvei eladásánál ezen kedvező alkalmat. Fodor Ferenc.

RÉZGÁLIC helyett a szőlő sikeresen csak PEROCID-

dal lehet permetezni. A földmívelésügyi miniszter ur a képviselőházban a Perocidról a legelismerebben nyilatkozott. Az összes hazai és külföldi szakintézetek is a legmelegebben ajánlják mint a rézgálic pótlására szolgáló egyetlen és feltétlenül biztos hatású szőlőpermetezőszert. Ára 180 korona 100 kilonként pécsi raktárból, előre fizetés mellett. Kisebb mennyiséget mint 50 kilót nem szállítok. Minden rendelőnek küldök használati utasítást, Perocidból mégegyszer annyit kell használni, mint a rézgálicból. Miután a Perocid Magyarországnak is csak korlátozott mennyiségben áll rendelkezésre, ajánlatos azt azonnal beszerezni. — Kápható:

GÜNSBERGER GYULA nagykereskedőnél

Pécs.

Alsóórsón a Balaton partján üdülőknek nyári lakások kiadó.

Jóházból való fiu és egy leány
fényképész tanulónak
— fizetéssel felvétetik —
BECSKE A. fényképész, Veszprém.

Győr—Veszprém—Dombovári helyi ördöki vasút részvénytársaság.

118—1916. szám.

Meghívó

a „GYŐR—VESZPRÉM—DOMBOVÁRI HELYI ÉRDEKŰ VASUT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG“-nak

1916. évi június hó 9-én (kilencedtől) pénteken délelőtt 11 (tizenegy) órakor Budapesten, II. ker., Szilágyi Dezső-tér 1. szám alatt (II-ik emelet) tartandó

rendes közgyűlésére.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése és az 1915. évi mérleg végleges megállapítása.
2. Határozat a tiszta nyereség hovatartására iránt.
3. Határozat az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadására iránt.
4. Az igazgatóság megválasztása 3 évre és tiszteletdíjának megállapítása.
5. A felügyelő-bizottság megválasztása egy évre és tiszteletdíjának megállapítása.

Budapest, 1916. évi május hó 19-én.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból: A kik szavazati jogukat gyakorolni kívánják, kötelesek az alapszabályok értelmében részvényeiket a le nem járt részvényekkel együtt **Budapesten: a „Magyar Általános Hitelbank“-nál** (József-tér 2. szám), vagy **M/m Frankfurtban: a „Dresdner Bank“-nál** legkésőbbben 8 nappal a közgyűlés megtartása előtt letenni.

Az államkincstár, valamint Győr-, Veszprém-, Tolna-vármegyék, ugyszintén Győr és Veszprém városok ezen kötelezettség alól fel vannak mentve.

Minden teltet 10 szelvény egy szavazatra jogosít!

Zongoraszállító láda

és

s z o b a - g ö z f ü r d ő,

használt, eladó Kupa-utca 2. sz. házban.

131—1916. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a veszprémi kir. járásbírósnak 1914. évi V. 2731. sz. végzése folytán dr. Hainich Altmann bécsi ügyvéd által képviselt Kondela & Co bécsi cég végrehajtó részére 280 kor. 31 fill. tőkekövetelés s jár. erejű elrendelt költelést végrehajtás folytán alperesőt lefoglalt és 1589 koronára becsült ingóságokra a kir. járásbírósnak 1914. V. 223/9 számú végzésével az árverés elrendeltetvén, annak a korábbi vagy felfoglaltatott követelése erejű is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes ürléltében Veszprém-ben Rákóczi-utca 2. sz. alatt leendő megtartására határozottul

1916. évi június hó 3-ik napján délután 2 óraja kitűztetik, amikor a bíróság lefoglalt puskák, fűszerárk, borok, páncélk s egyéb ingóságok a legtöbbet igérőnek közpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni. Felhívotnak mindazok, kik az előírt költelést ingóságok vételárából a végrehajtató követelést megelőző költelítéshez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és az a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldött írásban vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság ülésén történt kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Veszprém, 1916. évi május hó 10. napján.

Boros,

kir. bir. végrehajtó.

Járványos betegségek ellen legjobb óvszer a

KRONDORFI
természetes savanyúvíz

bor. pezsgőhöz legjobb ital. Főraktár: Reiminger Dezső Veszprém.

Anyakönyvi kimutatás.

1916. évi május 16-tól 1916. évi május 24-ig.

Születés: Németh István mezőgazdasági cseléd és neje Csécsi Anna fia István róm. kath. — Pukner András bognár segéd és neje Nagy Mária ikergyermekei Gyula és Kálmán róm. kath. — Léber Ferenc földmives és neje Schönig Éva fia Antal róm. kath. — Csepely Dezső temetkezési vállalkozó és neje Veszprémi Alojzia fia Imre ref. — Csete Sándor szabó iparos és neje Horváth Emília Jolán fia Sándor Zoltán ág. h. ev. — Csizmadia József magyar államvasuti pályáőr és neje Király Karolina fia Gyula ref. — Sebestyén János gépész és neje Kolontári Vilma leánya Vilma ref.

Haldozás: Kaszás Mihály hősi halált halt hadapród 20 éves izr. — Nagy Imre hősi halált halt katoná 32 éves ref. — Buroncz Rozália 12 éves róm. kath. — Deistich József 3 hónapos izr. — Németh Dániel házmaster 78 éves róm. kath. — Kiss Erzsébet 7 hónapos róm. kath. — Jónás Jenő 3 hónapos róm. kath. — Georgi Károly könyvkötő iparos 68 éves róm. kath. — Stefanics Erzsébet vasalónő 26 éves róm. kath.

Házasság: Az elmúlt héten nem kötöttek.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság

veszprémi főügynöksége

elfogad tűz-, jég-, betörési-, baleset-, szavattossági-, élet- és járadékbiztosításokat. A társaság a legrégebb és legnagyobb magyar biztosító intézet; biztosítéki alapjai meghaladják a 210 millió koronát s így minden tekintetben a legnagyobb biztonságot nyújtják.

Irodahelyiség: Szabadi-utca 3. szám földszint.

Képviseli: Suly László.

MILLIÓK használják

Köhögés

rekedtség, katarrus, elnyálkásodás, hörgőhurut ellen

KAISER mell karamelláit

a „három kenyővel.”

6050 közl. megerősített orvosi és magánbi zonyitvány kezkesedik a biztos sikerért

Különösen kellemes és jóízű honhonok

Csomagja 20 és 40 fill., doboza 60 fill.

Kapható: Czermák Lipót, Ince Kálmán és Kocsuba Emil (Fekete sas) gyógyszerárában, Veszprémben. Wolf Béla gyógyszerárára Szentgál.

Littke L. pezsgőborgyár-telepe **PÉCS.**

Főraktár: Budapest, IV. Szép-utca 3. sz.

Frigyes főherceg 5 császári és királyi fensége, Salvator Lipót főherceg 6 cs. és kir. fensége és „Nemzetközi Hálókocsi”- és „Európai Expresszvonat” Társaság” szállítója.

Pezsgőfajók: „Sport”, „Grand Vin Sec”, „Casino”, „Extra Sec”, „For England” (savanykás), Britania „Extra Dry” (cukor nélkül.)

A szerencseszámokat t. rendelőknek mindig magunk választjuk ki, a jutalomszámot is mi választottuk!

A most lefolyt 35. m. kir.

osztálysorsjáték húzásánál

• 600.000 koronás jutalmat

• 2000 koronás főnyereménnyel

összesen 602.000 koronát

a 36.300 sz. nálunk vásárolt sorsjegy nyerte, mely főnyereményt vevőinknek kifizettük.

Előzőleg is szerencsével kísért főelárusítóhelyünk a már f. évi május hó 24 és 25-én kezdődő 36. sorsjáték első osztályu húzásához ajánl

SZERENCSESORSJEGYEKET:

Egy egész	1. osztályu sorsjegy ára K	12.-
„ fél	„	6.-
„ negyed	„	3.-
„ nyolcad	„	1.50

Az eredeti sorsjegyeket utánvétellel, vagy a megfelelő összeg előzetes beküldése után küldjük meg a rendelőknek és kérjük, hogy sorsjegyeket postafordulattal sziveskedjék nálunk megrendelni.

FEHÉR LAJOS ÉS TÁRSA BANKHÁZA

a m. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusítóhelye

Budapest, VI. ker., Podmaniczky-utca 39a. szám.

Akinek szép kocsi vagy hintó kell, fölőleges, hogy a fővárosba vigye vagy külföldi gyárosoknak adja pénzt, mert **Varjas Lajos** bognár- és kocsigyártómesternek Veszprémben, a Hoszszu-utca (nagyhid mellett) saját házában levő villanyerőre berendezett telepén olcsó áron kaphat igen szép gazdasági kocsikat, könnyű homokfutókat, vagy elegáns kivitelű hintókat. A telepen — amely a legújabb gépekkel van felszerelve — gyorsan és kifogástalanul készítenek minden a bognár és kocsigyártó szakmába vágó dolgot s a tulajdonos dus raktárában szolid áron lehet vásárolni mindent, az egyszerű kocsikeréktől a legfényesebb uri hintóig. — Emellett javításokat jutányos áron eszközöl. A törekvő magyar iparos vállalatát olvasóink figyelmébe ajánljuk. **Családi ház a belvárosban eladó.**

„ATLAS”

ASBESTCEMENTPALA

versenyen kívül legkiválóbb minőségű tetőfedő anyag.

Azonnali szállításra

minden mennyiségben kapható.

Védjegy

Védjegy

„ATLAS”

Asbestcementpalagyár Részvénytársaság.

Sürgöncim: Palatlas Budapest. — Telefon: 179-60.

Központi iroda: Budapest, V., Dorottya-u. 6/a. Gyár Budafok.

Hasonlits több gépet egybe: Rendelést tész BLICKENSBERG-re!

A legtartósabb rendszerű írógép, elpusztíthatatlan szerkezettel és sok különös előnnyel.

Több mint 165.000 db van használatban!

Ára 2 betűfajjal, elegáns zárószekrényvel 270—380 korona.

GROYEN & RICHTMANN

román kir. szállítók KÖLN, Mauritiussteinweg 84. Képviselő Ausztria-Magyarország számára: Ing. von Svehla, Prága, II., Quai Palacky 42. — Képes árjegyzék letyén.

Nagyszerűen bevált a harcokra kúszókban és általában mindenképp mint legjobb

fájdalomcsillapító bedörzsölés

meghűlés, rheuma, kórhány, influenza, torok-, mell- és lábfájás stb. esetében

Dr. Richter-féle

Horgony-Liniment.

speciel
compos.

Horgony-Pain-Expeller patéka.

Övege K — M. I. M. P. —

Kapható gyógyszerárakban vagy közvetlenül a Gyógy- és Készlet-árúháztól, Dr. Richter-féle gyógyszerárától, Péter I. Rákóczi-utca, Budapesti székhely.

